

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Ecotourism Potential and Needs Assessment of Ban Bang Pru,
Changwat Surat Thani

โดย

นางสาวสมใจ ไข่แก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์)

พ.ศ. 2548

ISBN 974-9831-60-8

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วนศาสตร์)

ปริญญา

การจัดการป่าไม้

สาขา

การจัดการป่าไม้

ภาควิชา

เรื่อง การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Ecotourism Potential and Needs Assessment of Ban Bang Pru ,
Changwat Surat Thani

นามผู้วิจัย นางสาวสมใจ ไข่แก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

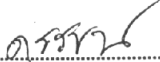
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D.)

กรรมการ

(อาจารย์ธีรณี โพธิ์แทน, MS.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.รรณี เอมพันธ์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสงค์ สงวนธรรม, วท.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจฉริยะกุล, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 29 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. วิพัทธ์ จินตนา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์รัชณี โพธิแท้ กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก ผศ.ดร. ดรรรชนี เอมพันธ์ กรรมการวิชาการและ ผศ. สมศรี ภัทรธรรม ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ให้ความรู้และแนวทางในการทำวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ และขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ทางวิชาการทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ตลอดจนนำมาใช้ในหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตในสังคม

ขอขอบคุณ ก้อย แอน แพท ยูบ วัลย์ เต็ง และเพื่อน ๆ วนศาสตร์รุ่น 62 ที่คอยถามไต่ให้กำลังใจ ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ปรินญาโทการจัดการป่าไม้ทุกคนที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณเสาร์ที่ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำ ขอขอบคุณ พี่นุ้ย เบียร์ที่ช่วยขับรถไปส่งยังสถานที่ศึกษา ขอขอบคุณพี่ชาย พี่สาว ทุกคนที่ให้กำลังใจและคอยถามไต่ว่าเมื่อไหร่จะจบ และขอขอบคุณราษฎรบ้านบางปรู อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม ทำให้การเก็บข้อมูลการวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ให้โอกาสและได้ให้การสนับสนุนเงินทุนในด้านการศึกษาด้วยดีเสมอมา และคอยเป็นกำลังใจให้ลูก จนทำให้ลูกสาวคนนี้สามารถมีชีวิตที่ดีได้จนถึงปัจจุบัน

สนใจ ใจแก้ว

เมษายน 2548

สมใจ ไข่แก้ว 2548 : การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
ชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาการจัดการ
การป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ ปรธานกรรมการที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิศภัคร์ จินตนา,
Ph.D. 132 หน้า
ISBN 974-9831-60-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการ
จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหา และอุปสรรคของชุมชนใน
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเสนอแนะแนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ
ชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่ศึกษา จำนวน 85
ครัวเรือน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในตำบลคลองศก จำนวน 24 ราย วิเคราะห์ค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
เลขคณิต ประเมินศักยภาพของชุมชนโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก

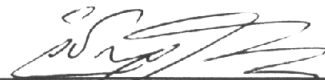
ผลการประเมินศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยมีแนวโน้มคะแนนของประชาชนทั่วไป (1.87) ต่ำกว่า
คะแนนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ (2.07) เล็กน้อย และเมื่อพิจารณาปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศแล้วปรากฏว่า ปัจจัยที่มีคะแนนมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านพื้นที่ รองลงไป ได้แก่ ปัจจัยด้านกิจกรรมและ
กระบวนการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและปัจจัยด้านการจัดการเป็น
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามลำดับ

ส่วนผลการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างใน
ชุมชน พบว่า ชุมชนมีความต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตาม
เป้าหมายมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
ต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่นจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว ตามลำดับ

สำหรับแนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ
ควรเข้ามาสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การอบรมในด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การตลาด การบริการ
ด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน
ต่อไป

ลายมือชื่อนิติศิต

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

22 ' ๖๖ ' ๔8

Somjai Khaikaew 2005 : Ecotourism Potential and Needs Assessment of Ban Bang Pru,
Changwat Surat Thani. Master of Science (Forestry), Major Field: Forest Management, Department
of Forest Management. Thesis Advisor: Assistant Professor Vipak Jintana, Ph.D. 132 pages.
ISBN 974-9831-60-8

The objective of this research was to assess ecotourism potential and needs of Ban Bang Pru community, Changwat Surat Thani. Status of problems and obstacles related to ecotourism development were surveyed. The respondents consisted of 85 household representatives in Ban Bang Pru and 24 government service officers in Tambol Klong Sok. They were interviewed using structured questionnaires. Data were analyzed and presented in terms of percentages and arithmetic means. Ecotourism potential of the community was assessed by a weighting score technique.

The results revealed that Ban Bang Pru community has a moderate ecotourism potential. Level of score calculated from the household representatives was 1.87, which was slightly lower than the score calculated from the government officers. Regarding the factors relevant to ecotourism management, location of the resource was found to be the most important factor (highest score level) followed by tourism activity, facilitating the natural study tour, local people participation, and management factors for sustainable tourism, respectively.

The respondents from the community expressed the most demand to be involved in the processes of guideline-making and improvement for the appropriate ecotourism. They also wanted to know the situations of problems and obstacles concerning the ecotourism in the community. Finally, they expressed their demand for establishment of a local organization to support the tourism.

In order to strengthen the community potential the respondents stated that the government service officers should play an important facilitating role in local ecotourism development. Education on ecosystem diversity and ecotourism should be provided to the local community. Training for management of the tourism resources, marketing, and services should be given. These shall be beneficial to the local community and support the sustainable ecotourism development.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

22 ' 04 ' 05

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์	4
การตรวจเอกสาร	5
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	5
แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการ	
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	25
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
แผนการวิจัย	33
กรอบการวิจัย	33
ลักษณะพื้นที่ศึกษา	34
อุปกรณ์และวิธีการ	38
อุปกรณ์	38
วิธีการ	39
ผลและวิจารณ์	46
ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม	46
ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	
ของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี	51
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	82
ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของประชากรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 5 แนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	95
สรุปและข้อเสนอแนะ	98
สรุป	98
ข้อเสนอแนะ	101
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	105
ภาคผนวก	109

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การให้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยต่าง ๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	21
2	รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องชี้บ่งชี้ในการประเมินศักยภาพการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	39
3	ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	48
4	ศักยภาพด้านจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	51
5	ศักยภาพของพื้นที่ในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์	53
6	ศักยภาพด้านความเป็นธรรมชาติของสภาพพื้นที่หรือระบบนิเวศและ วัฒนธรรมดั้งเดิม	55
7	ศักยภาพด้านกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมหรือ ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมน้อยที่สุด	57
8	ศักยภาพด้านการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมนักท่องเที่ยว ในการประกอบกิจกรรม	59
9	ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกด้านกาธรรมชาติ และอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม	61
10	ศักยภาพด้านการรองรับหรือจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พื้นที่ใน ชุมชนสามารถจะจัดภายในชุมชนได้	63
11	ศักยภาพของชุมชนในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความ เพลิดเพลินส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว	65
12	ศักยภาพของชุมชนที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว	67
13	ศักยภาพด้านการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ	69
14	ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	72
15	สรุปผลการประเมินศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	81
16	ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนบ้านบางปรุจังหวัดสุราษฎร์ธานี	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
17	ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการระบุปัญหา	85
18	ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	87
19	ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ	89
20	ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	91
21	ความต้องการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	92
22	ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	93
23	ปัญหาและแนวทางแก้ไข	94

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	33
2	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	35
3	แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านบางปรุ	36

การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Ecotourism Potential and Needs Assessment of Ban Bang Pru,
Changwat Surat Thani

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมากและมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ในระยะหลังมีการจัดการเป็นระบบมากขึ้นและพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และการคมนาคม ซึ่งรวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยในปี 2545 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทย 8,813,246 คน คาดว่าแนวโน้มการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทยและชาวต่างประเทศจะเพิ่มขึ้นอีก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545)

อย่างไรก็ตามการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวลดลงไป การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาข้อขัดแย้งที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายกับการพัฒนาอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพิงสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรม เมื่อการท่องเที่ยวได้พัฒนาเพิ่มขึ้นก็ย่อมมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเช่นกัน และเมื่อเกิดปัญหาหรือผลกระทบแล้ว ก็จะเกิดเป็นวงกว้างและสามารถลุกลามได้อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรส่งผลย้อนกลับมาสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากการสูญเสียความสมดุลเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความสมดุลในเรื่องอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคตจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน

แนวทาง เพื่อสร้างความสอดคล้องทั้งในแง่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ไปด้วยกันได้ ด้วยเหตุนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) จึงเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มาจากประชาชนระดับรากหญ้า (grass root) ประกอบกับกระแสของโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งประเทศไทยยังคงมีปัญหาเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ประชาชนยังมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติและต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงดูเป็นทางออกที่มีอนาคต และได้นำมาใช้เป็นมาตรการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวและร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศ ซึ่งมีความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า และอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง แหล่งท่องเที่ยวประเภทป่า ภูเขา น้ำตก และถ้ำ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติใต้ร่มเย็น น้ำตกวิภาวดี อุทยานน้ำหนองทุ่งทอง เขื่อนรัชชประภา อุทยานแห่งชาติเขาสก และแหล่งท่องเที่ยวทางสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร สวนโมกขพลาราม โรงเรียนฝึกลิง พระธาตุเขาท่าเพชร วัดเขาสุวรรณประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันกระแสการท่องเที่ยวที่สนใจทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้ นับวันจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น หากขาดการจัดการดูแลที่ดี กิจกรรมท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปจนถึงวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นได้ การจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตาม การพัฒนาหรือการจัดการภายใต้แนวคิดหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น หากจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นจะต้องมีการศึกษาถึงศักยภาพของพื้นที่และความ

ต้องการของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยบ่งชี้เกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป รวมทั้งเพื่อใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมที่คล้ายคลึงกันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
2. เพื่อศึกษาความต้องการ และปัญหา อุปสรรคของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สอดคล้องกับหลักวิชาการ โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นจากเอกสารรายงานต่าง ๆ และทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นสมาชิกของชุมชนบ้านบางปรู โดยเน้นการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่สามารถตอบคำถามได้ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านบางปรู ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก และสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

นิยามศัพท์

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านบางปรุ หมู่ที่ 6 ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านบางปรุ

ชุมชน หมายถึง ประชาชนในหมู่ที่ 6 ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือโดยแสดงออกมาให้เห็นได้

ศักยภาพของชุมชน หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะบุคคลของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของหมู่ที่ 6 ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีผลต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณาจากปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งที่เป็นพื้นที่ธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้สภาพธรรมชาติ รวมทั้งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ปัจจัยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากการตรวจสอบเอกสาร โดยผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งพิจารณาจากความสมบูรณ์ขององค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการป่าไม้เพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. สถานที่ทำการศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำผสมระหว่าง Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยวยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ “Nature Tourism” หรือ “Biotourism” หรือ “Greentourism” แทน Ecotourism ได้เช่นกัน เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น แม้ว่าจะมีการบัญญัติคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” จากราชบัณฑิตยสถานก็ตาม แต่ก็ยังมีนักวิชาการหลายกลุ่มใช้คำว่า Ecotourism ในความหมายว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (ดรรรชนี และสุรเชษฐ์, 2539) ดังนั้นการศึกษารึ้นี้ในความหมายของ

Ecotourism อาจใช้คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หรือ “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” ก็ได้ จากความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมาผู้ศึกษารวมรวบได้ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้ให้ความหมายของ Ecotourism ไว้ในนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ว่า หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ โดยพื้นฐานของความหมายดังกล่าวนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มผู้เดินทางที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้มีประสบการณ์มากขึ้น
2. ประสบการณ์จากการไปเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ หรือประสบการณ์ที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนมีอยู่
3. โอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่
4. ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสมบัติทางวัฒนธรรม

ดร.ชนิ และสุรเชษฐ์ (2539) เรียบเรียงจาก ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีกระบวนการหรือทำที่ในการอนุรักษ์ซึ่งการอนุรักษ์มีความหมายในการร่วมกันป้องกันรักษาให้คงเดิม โดยเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท

The Ecotourism Society (1991) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า หมายถึงการเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่นด้วย

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (identity or authentic or endemic or unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (eco-system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (nature-based tourism)
2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainably managed tourism)
3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและขบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีขบวนการเรียนรู้ (learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูก

จิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (environmental education- tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากประชาชนระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation- based tourism)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบดังกล่าวครบ ก็จัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดข้อใดข้อหนึ่งความสมบูรณ์จะลดน้อยลงไป จนอาจจำเป็นต้องมีการจัดการส่งเสริม หรือทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

พงศศานต์ (2538) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียม และประเพณีของคนในท้องถิ่น
2. ต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปของสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความเข้าใจได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้มีความตระหนักต่อคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนรวมทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม เป็นต้น จนนักท่องเที่ยวมีความระมัดระวัง ช่วยกันป้องกันและลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจมีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิตของชุมชน

3. ต้องให้ผลประโยชน์แก่ชาวบ้านในท้องถิ่น โดยการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริการนำเที่ยว หรือการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ การขายอาหาร ขายของที่ระลึก เป็นต้น

4. ต้องให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ท้องถิ่นของเขา ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติ สังคมและชุมชนนั้น ๆ แล้วผลึกกำลังร่วมแรงร่วมใจกัน พัฒนา และอนุรักษ์ทรัพยากรนั้นไว้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ สุรเชษฐ์ (ม. ป. ป) ได้อธิบายถึง หลักสากลของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมน้อยที่สุดหรือไม่ก่อผลกระทบเลย

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ควรเน้นเรื่องธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นจุดประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม ไม่เน้นเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นจุดขาย

3. ต้องมียุทธศาสตร์ที่สำคัญเรื่องการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่คนที่มาเยือน สร้างจิตสำนึก เพิ่มพูนประสบการณ์ และคุณภาพ

4. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ผลตอบแทนกลับคืนแก่แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเยือน อาทิ ค่าผ่านเข้าชม เพื่อที่จะได้นำรายได้กลับไปทำนุบำรุงสถานที่

5. เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการพิจารณาให้ผลประโยชน์และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ กลับคืนชุมชน ซึ่งเห็นว่าเป็นส่วนที่ยากที่สุด เนื่องจากต้องมีความเข้าใจกันระหว่างผู้ประกอบการกับชุมชน

สาระสำคัญขององค์ประกอบดังกล่าวศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) สรุปไว้ดังนี้

1. การสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเหล่านั้นจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายด้วยคุณค่าที่มีอยู่สูง ดังนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้คงอยู่สนองความต้องการของคนทั่วไป จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำ นอกจากนี้การสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ยังครอบคลุมไปถึงบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ด้วย เช่น ชุมชนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวนั้น วิธีการสร้างจิตสำนึกมีหลายรูปแบบ แต่สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมักเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดให้มีศูนย์สื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการ/ป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ จัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมััคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็น

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรก กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษา และเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำท่ายและมักไม่สนใจความสะดวกสบายมากนัก เช่น การเดินทางท่องเที่ยวแบบชายหาดพักตามรีสอร์ท หรือโรงแรมหรู ๆ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องการการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมากกว่า ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องพิจารณาถึงการจัดการให้มีสื่อความหมายธรรมชาติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในระดับกว้างและระดับลึกซึ้ง ซึ่งเท่ากับการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว และได้รับความพึงพอใจกลับไป

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและการกระจายรายได้

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ภายในและรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ ควรได้รับพิจารณาให้เป็นวัตถุประสงค์หรือองค์ประกอบที่สำคัญของการส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความอยู่รอดของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยวและการจ้างงานในส่วนบริการอื่น ๆ เป็นต้น

ดร.ชนิ และสุรเชษฐ์ (2539: 4-5) ได้เน้นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดกับพื้นที่อนุรักษ์ และมีความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปตัวเงินหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นเครื่องช่วยผูกพันมนุษย์กับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งช่วยทำให้ทรัพยากรธรรมชาติได้มีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม และเมื่อคนในท้องถิ่นเกิดความรู้ ความเข้าใจ ช่างซึ่งในทรัพยากรท้องถิ่นที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนท้องถิ่น ได้มากพอที่จะช่วยให้ความเป็นอยู่ของผู้คนดีขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาคือเกิดความหวงแหนและรักษาทรัพยากร ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน

หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม
3. มีการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางแบบวงรอบ ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรขึ้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่และมีการบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และ องค์กรบริหารส่วนตำบล)
9. มีนโยบายในการรักษาสภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย และการจัดการมลพิษต่าง ๆ เป็นต้น
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมต้องเป็นที่พักแรมที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อม

หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิลาส (2538) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งนำมาแปลงเป็นหลักการเบื้องต้นดังนี้

1. มุ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศก่อน ส่วนการท่องเที่ยวระหว่างประเทศนั้นจะต้องเหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ
2. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ในการรองรับทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านของจำนวนนักท่องเที่ยว ลักษณะของสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนและสภาพแวดล้อมโดยรวม
4. มุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น
5. เน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นประโยชน์ในระยะยาวของชุมชน
6. คุณค่าอันแท้จริงของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมนั้น (intrinsic value) มีคุณค่ามากกว่าในฐานะเพียงเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวเท่านั้น ความอยู่รอดในระยะยาวจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจละเลยได้
7. การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดกับหลักการดังกล่าวข้างต้น
8. ภาครัฐกิจท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐมีหน้าที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาค และวางอยู่บนหลักการข้างต้น

ส่วนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542: 5) ได้กล่าวถึง หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากร ชุมชนท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. การจัดประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว โดยการเน้นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. การสร้างหรือการจัดการ ควรคำนึงถึงข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางการท่องเที่ยวก็ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. การวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยวและให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว มีบทบาทที่สำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทำลายแหล่งรายได้ของตนเอง อย่างไรก็ตาม บริษัทนำเที่ยวก็สามารถเกี่ยวเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ ตราบนานเท่านั้น ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายก่อนจะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสารเผยแพร่

7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกินขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้

8. มีจำนวนนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอทั้งปีไม่ใช้มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ที่ทำงานในอุตสาหกรรมนี้

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม นับได้ว่ามีความหลากหลายและมีความคาบเกี่ยวในกิจกรรมบางประเภท จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติกิจกรรมและการให้บริการ ซึ่งศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538: 6-22) ได้แบ่งกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมหลัก กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการได้ใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้นท้าทายกับธรรมชาติเป็นกิจกรรมเสริม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ กิจกรรมเดินป่า (hiking/trekking/walking) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (nature educating) กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ (nature photography/video taping and sound of nature audio taping) ส่องสัตว์/ดูนก (animal/bird watching) เทียวถ้ำ/น้ำตก (cave/waterfall exploring) ล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (boat sightseeing) กิจกรรมพายเรือ แคนู คะยัค เรือใบ กระดานโต้ลม (canoeing/kayak/ sail boating/ wind surfing) ดำน้ำดูปะการัง น้ำตื้น /น้ำลึก (snorkeling/scuba diving)

2. กิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการได้ใกล้ชิดชื่นชมธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการผจญภัยตื่นเต้นท้าทายกับธรรมชาติ ได้แก่ ชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศธรรมชาติที่สงบ (relaxing) ขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (mountain biking) ปีน/ไต่เขา (rock/mountain climbing) ตั้งแคมป์ (tent camping) กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (hang glider) ล่องแพยาง/ไม้ไฟ (rafting) กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (picnicking) กิจกรรมเทียวน้ำตก (waterfall visits/exploring)

3. กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ได้แก่ ชมความงาม ความเก่าแก่ ศึกษาเรียนรู้ ความเป็นมาของแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เป็นต้น

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าไม้

นโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) มุ่งเน้น ในด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวให้ เกื้อหนุนต่อคุณภาพชีวิตและเป็นฐานเศรษฐกิจของชุมชน คือ มุ่งเน้นฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งศิลปกรรมโบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อการพิจารณาสมรรถนะในการรองรับของระบบนิเวศในแหล่ง ท่องเที่ยว ตลอดจนป้องกันมิให้วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นได้รับผลกระทบการท่องเที่ยว ให้ หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางบริหารจัดการที่เหมาะสม กับศักยภาพของแหล่ง ท่องเที่ยว กำหนดเขตอนุรักษ์และเขตพัฒนาสำหรับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศิลปกรรม ให้ชัดเจน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดและควบคุมการก่อสร้างสิ่ง อำนวยความสะดวกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อใช้ในการ ฟื้นฟู อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น รวมทั้งมุ่งอนุรักษ์ ฟื้นฟูและสืบ สานมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544)

นโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อให้การจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ของชาติสามารถ กระทำได้โดยต่อเนื่องในระยะยาว และประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอื่น คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กำหนดนโยบายป่าไม้แห่งชาติไว้ 20 ข้อ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าไม้นั้น ได้กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติตลอดทั้งเพื่อ ประโยชน์ในด้านการศึกษา การวิจัย และนันทนาการของประชาชน (สมเพ็ชร, 2541)

นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดรรรชนี (2546: 7-11) ได้กล่าวถึงนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

1. นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีนโยบายหลัก ดังนี้

1.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกระทบ และฟื้นตัวได้ยาก

1.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และสามารถปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การท่องเที่ยวโดยรวม

1.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

1.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

1.5 ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการ

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการที่เหมาะสม

1.6 นำแผนการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้การจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

1.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

1.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

1.9 จัดแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการแก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

1.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

2.1 พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2.2 สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น ให้ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยองค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจและดำเนินการอย่างอิสระ ภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

2.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตาม ประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติ และปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วม ของประชาชนมากขึ้น

2.4 ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน ที่ดูแลด้าน สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นและไม่เป็นนิติบุคคล

2.5 แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และระบบงบประมาณของภาครัฐให้ สามารถส่งเสริม และเอื้ออำนวยต่อการประสานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับ ประชาชนท้องถิ่นตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

2.6 สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคน โดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ และการมี จิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ฟื้นฟูกับ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

2.7 สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ในด้านการ จัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู การท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

2.8 สนับสนุนองค์กรการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้า ช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วมตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชน และองค์กรการจัดการธุรกิจ ของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

อุไรพรรณ (2544) ได้สรุปความหมายของชุมชนว่ามี 2 ลักษณะ คือ ชุมชนพื้นที่ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ และชุมชนหน้าที่ ได้แก่ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มารวมกันเป็นกลุ่ม กำหนดระเบียบแบบแผน ข้อบังคับขึ้นเพื่อประกอบหน้าที่กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งขึ้นเป็นองค์กรหนึ่ง “ชุมชน” เรียกชื่อต่างกันตามลักษณะที่สำคัญของชุมชนนั้น เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ชุมชนที่พักอาศัย ชุมชนสถาบันทางสังคม ชุมชนพาณิชย์ ชุมชนอุตสาหกรรม แต่ในสังคมวิทยาได้ศึกษาถึงโครงสร้างและส่วนประกอบของชุมชนทุกรูปแบบแล้วมีองค์ประกอบคือ ประชาชนหรือคน ความสนใจร่วมกัน อาณาเขตบริเวณหรือพื้นที่การปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ผูกพันให้อยู่ร่วมกันในชุมชนประกอบขึ้นมาเป็นชุมชน ดังนั้น ความหมายของชุมชนจึงไม่ได้หมายถึงคนใดคนหนึ่งในชุมชน ประโยชน์ของชุมชนคือ ประโยชน์ขององค์กรรวมทั้งหมดในชุมชนนั้น ๆ และได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยปัจจัยหลักที่สำคัญ 4 ประการ คือ ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ ปัจจัยด้านการการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านองค์กรชุมชน ซึ่งความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของปัจจัยหลักทั้ง 4 ประการ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่ง ความสมบูรณ์ก็จะลดจนอาจจำเป็นต้องมีการจัดการส่งเสริม หรือทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น โดยปัจจัยหลักข้างต้นประกอบด้วยปัจจัยย่อย ๆ ที่อธิบายปัจจัยหลักซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การให้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของปัจจัยต่าง ๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	ผลการให้ค่าน้ำหนัก (weighting score) โดยใช้ค่ามัธยฐาน (คะแนน)
1. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่	
1) เป็นแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและ อาจมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรม ชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือเอกลักษณ์โดดเด่นอื่น ๆ	2.9
2) พื้นที่มีศักยภาพในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ และประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ให้แก่นักท่องเที่ยว	2.9
3) สภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศของพื้นที่ไม่ถูกรบกวน หรือมีการดัดแปลงโดยฝีมือมนุษย์น้อยที่สุด ยกเว้นในส่วนที่เป็นชุมชน หรือการพัฒนา สาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชน	2.4
4) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนจะเข้าไปดูแลจัดการ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ตามกฎหมาย	2.4
คะแนนเฉลี่ย	2.7

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	ผลการให้ค่าน้ำหนัก (weighting score) โดยใช้ค่ามัธยฐาน (คะแนน)
2. ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยว	
อย่างยั่งยืน	
1) กำหนดเขตหรือให้มีการแบ่งพื้นที่ในการประกอบ กิจกรรมการท่องเที่ยว	2.8
2) กำหนดให้มีมาตรการติดตามตรวจสอบและประเมินผล	2.8
3) กำหนดให้มีมาตรการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	2.8
4) กำหนดให้มีขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว	2.6
5) กำหนดให้มีระบบการจัดการขยะและการจัดการด้านมลพิษ	2.6
6) กำหนดให้มีการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่ เหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น	2.6
7) กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ	2.5
คะแนนเฉลี่ย	2.7
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยว	
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	
1) เป็นกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด	2.8
2) กำหนดกฎระเบียบในการควบคุมนักท่องเที่ยว	2.7
3) เป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว	2.6
4) กิจกรรมที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการและดำเนินการเองได้	2.6

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	ผลการให้ค่าน้ำหนัก (weighting score) โดยใช้ค่ามาตรฐาน (คะแนน)
5) มีการกำหนดหรือออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้าง ความเพลิดเพลินและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว	2.4
6) เป็นกิจกรรมที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะโดดเด่น ของพื้นที่เป็นพื้นฐาน	2.4
คะแนนเฉลี่ย	2.6

4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

1) มีการกำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติสำหรับ
สมาชิกชุมชนในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	2.9
2) มีการสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์
จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและชุมชน โดยมีส่วนร่วมเป็นธรรม	2.9
3) มีการสร้างระบบและการคืนผลประโยชน์สู่
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม	2.9
4) มีองค์กรรองรับในการดำเนินงานและการจัดการ	2.7
5) มีระบบผู้นำที่เข้มแข็ง และเป็นที่เชื่อถือของชุมชน	2.6
6) มีการจัดการ วิธีการและวิธีรักษาความปลอดภัยให้
แก่นักท่องเที่ยว	2.6
7) มีความรู้และทักษะในการจัดการและแก้ไขผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ จากการท่องเที่ยวได้	2.4
8) ควรมีทักษะการบริหารจัดการเบื้องต้น เช่น การ
ติดต่อประสานงาน การจัดระบบนำเที่ยว การจัดการ
ด้านการตลาด การบัญชีและการเงิน	2.3
9) มีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	2.3

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	ผลการให้ค่าน้ำหนัก (weighting score) โดยใช้ค่ามัธยฐาน (คะแนน)
10) มีความรู้ความเข้าใจในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือนักสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี	2.3
11) กำหนดมาตรฐานในการให้บริการ (ความสะอาด สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ฯลฯ)	2.2
12) ควรมีทักษะด้านการบริการ เช่น วิธีการต้อนรับ การบริการด้านที่พัก อาหารและอื่น ๆ	2.1
13) มีขีดความสามารถในการติดต่อหรือการแสวงหา ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	1.9
14) มีความสามารถในการระดมทุนจากสมาชิกชุมชน เพื่อการดำเนินงานเบื้องต้นอย่างเพียงพอ	1.7
15) ควรมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศพอสมควร	1.7
คะแนนเฉลี่ย	2.5

จากตารางที่ 1 พบว่า ในการพิจารณาความสำคัญของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่และปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมากที่สุด โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ค่าน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.7 คะแนน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และปัจจัยด้านองค์กรชุมชน โดยให้ค่าน้ำหนักเฉลี่ยเท่ากับ 2.6 และ 2.5 คะแนน ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยให้ค่าน้ำหนักของปัจจัย 2.9 คะแนน จำนวน 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยย่อยเกี่ยวกับแหล่งธรรมชาติหรือระบบนิเวศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือเอกลักษณ์โดดเด่นอื่น ๆ และพื้นที่ที่มีศักยภาพในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ มีจำนวน 7 ปัจจัย โดยให้ค่าน้ำหนักของปัจจัย 2.8 คะแนน สำหรับ 3 ปัจจัยย่อย คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตหรือมีการแบ่งพื้นที่ในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดให้มีมาตรการตรวจสอบและประเมิน และปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3. ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีจำนวน 6 ปัจจัย โดยให้ค่าน้ำหนักของปัจจัย 2.8 คะแนน จำนวน 1 ปัจจัยย่อย คือปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาเห็นว่า ปัจจัยด้านองค์กรชุมชนมีปัจจัยย่อยมากที่สุด จำนวน 15 ปัจจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ค่าน้ำหนักของปัจจัยมากถึง 2.9 คะแนน จำนวน 3 ปัจจัยย่อย คือ ปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติสำหรับสมาชิกชุมชนในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ปัจจัยย่อยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและชุมชนอย่างเป็นธรรม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างระบบและคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม อันเป็นพฤติกรรมของประชาชนที่อยู่ร่วมกันในสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือการพัฒนาที่ดีขึ้น ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในลักษณะของบุคคลและกลุ่มอยู่มากรวมหลายพอสมควร สามารถแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ยูวัฒน์ (2526) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดใจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองและต้องยอมรับปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ หากมีโอกาสได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

กุนจันทร์ (2535) ได้สรุปว่าหมายถึง การที่ปัจเจกบุคคลที่ดี กลุ่มคนหรือองค์กรประชากร ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก และเป็นไปเพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้กับสมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้ามามีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย

จำเนียร (2540) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถที่จะแสดงออกถึงความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยการเน้นที่การให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรประชาชน ได้ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจการในชุมชน โดยร่วมการวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติงาน ในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมติดตามผลงานด้วยความสมัครใจ เพื่อพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมหรือชุมชน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ลักษณะการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ (2527) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทไว้ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและคิดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองต่อความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม

ซูเกียรติ (2536) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมี 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ อายุ
2. ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจอันได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ปัจจัยทางการติดต่อสื่อสารอันได้แก่ การติดต่อสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล

World Health Organization (อ้างถึงในสุวรรณฉวี, 2536) ได้เสนอปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการคือ

1. ปัจจัยของสิ่งดึงดูด หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรก มองเห็นว่า ตนจะได้ผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปและประการที่สอง การได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวกระตุ้น

2. ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึง การมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และการมองเห็นประโยชน์ที่จะได้หลังการมีส่วนร่วม ดังนั้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้ ประการแรก เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คน ในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบ ประการที่สอง มีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนแน่นอน เพื่อที่ผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพเป็นจริงของตนเองได้ และ ประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะและกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3. ปัจจัยด้านอำนาจ ในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

ระดับการมีส่วนร่วม

ดรธรณี (2546) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีได้หลายระดับขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของชุมชน

ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่

1. ความพร้อมด้านทักษะการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การบริการสื่อความหมาย ธรรมชาติ การนำเที่ยว การจัดการที่พักและอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ เงินทุน เวลา แรงงาน และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

3. ความต้องการของชุมชนในการเข้าร่วมการจัดการและ/หรือให้บริการ นักท่องเที่ยว

4. ความเข้มแข็งของชุมชนและผู้นำ ผู้นำชุมชนที่สมาชิกในชุมชนให้ความนับถือและเชื่อฟัง สามารถให้สมาชิกของชุมชนรวมกลุ่มกันดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนได้ ชุมชนมีความผูกพัน สามัคคี และยอมเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชนในการจัดตั้งองค์กรการท่องเที่ยวและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และความสามารถของชุมชนในการเรียนรู้และจัดการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวได้

ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. นโยบายของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ได้เข้าร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว
2. ความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรเอกชน

เครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วม

Chapin (1977) อ้างถึงโดย (สมควร, 2542) ได้เสนอเครื่องชี้บอกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคมโดยได้กำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรดังนี้

1. การมีความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมประชุม
2. การให้การสนับสนุนช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกหรือเป็นกรรมการกลุ่ม
4. การเป็นเจ้าของพื้นที่

ทั้งนี้ลักษณะต่าง ๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน การเป็นสมาชิกของคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมนั้น ๆ สามารถประเมินได้โดยตรง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังได้นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการศึกษา ดังนี้

พรหมเมธ (2540) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งจากการศึกษาได้นำเสนอองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 3 ประการ คือปัจจัยด้านพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน และปัจจัยด้านองค์การความร่วมมือในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับผลของการพัฒนาที่ส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นให้มีความสามารถ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ ซึ่งแนวทางการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อริเริ่มการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้น ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและบทบาทของชุมชน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวตลอดจนพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการดำเนินงานด้วยตนเอง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างฝ่ายเป็นต่าง ๆ ขึ้น เพื่อดำเนินการ และถ่ายทอดบทบาทจากหน่วยงานส่วนกลางโดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยเครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษา

พระมหาสุทิตย์ (2541) ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายน้ำตก จังหวัดเชียงใหม่- เชียงราย พบว่า ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในระดับปานกลางโดยมีศักยภาพในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกระจายรายได้ รองลงมาตามลำดับ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการให้คำแนะนำ การให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดเตรียมอุปกรณ์การเดินทางเพื่อรักษาความปลอดภัยและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ ส่วนด้านการกระจายรายได้ ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในการแนะนำให้ซื้อสิ่งของ/สินค้าที่ระลึกที่ผลิตขึ้นในชุมชนมากที่สุด รองลงมา

ได้แก่ การส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน และการจ้างงานแก่คนในชุมชน สำหรับด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การเก็บค่าบริการที่คุ้มค่าต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเสนอสื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติ

วรรณพร และคณะ (2541) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทย โดยทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่รัฐในระดับจังหวัด ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน ประชาชน นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ พบว่าความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐสอดคล้องกับแนวคิด หลักการและกรอบการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม สำหรับผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่มีเพียงประเด็นเดียวที่เหมือนกัน คือ การเพิ่มปริมาณและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ในการดูแลพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนผู้นำชุมชนและประชาชนมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวทำให้ชีวิตและความเป็นอยู่ดีขึ้น ขณะที่ผู้นำชุมชนต้องการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาซึ่งต้องมากกว่ากลุ่มประชาชน ส่วนของนักท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีการเตรียมตัวเพื่อมาเที่ยวและใช้บริการมัคคุเทศก์ และต้องการพบปะ - พักกับชาวบ้านในการท่องเที่ยวครั้งต่อไปมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

สถัญญ์ (2541) ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา โดยการวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถามในการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่าง เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา 21 ราย ผู้ประกอบการท่องเที่ยว/ราษฎรท้องถิ่น 96 ราย และนักท่องเที่ยว 140 ราย พร้อมทั้งสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลคุณภาพ โดยใช้สถิติอย่างง่ายในการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สมการถ่วงน้ำหนัก โดยมีเกณฑ์ในการจัดระดับศักยภาพ และระดับผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็น 5 ระดับ คือน้อยที่สุด/ต่ำที่สุด/ไม่ใช้อย่างยิ่ง, น้อย/ต่ำ/ไม่ดี, ปานกลาง, มาก/สูง/ดี, และมากที่สุด/สูงสุด/ดีมาก พบว่า ลักษณะพื้นที่และองค์ประกอบด้านทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงามีศักยภาพสูงต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในปัจจุบันมีศักยภาพปานกลาง การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยผู้ประกอบการ/ราษฎรท้องถิ่นมีศักยภาพสูง โดยมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง สำหรับแนวทางในการจัดการ ควรมีการพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงระบบสื่อความหมายการให้บริการนักท่องเที่ยว

ควบคุมคุณภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยว เน้นการสร้างความร่วมมือและการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น

สรวิศ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน เพื่อหาปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน และเกณฑ์ความพร้อมที่เหมาะสมต่อการประกอบการธุรกิจนำเที่ยวในภาคเหนือตอนบน พบว่า ปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยที่กำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรม และองค์ประกอบด้านองค์กร ส่วนเกณฑ์ความพร้อมที่เหมาะสมต่อการประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้สร้างแบบตรวจสอบจากปัจจัยกำหนดความพร้อมแต่ละองค์ประกอบข้างต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยยังมีได้นำแบบตรวจสอบไปใช้ทดสอบจริงกับผู้ประกอบการ ทำให้ไม่สามารถทราบผลของการนำไปใช้จริง

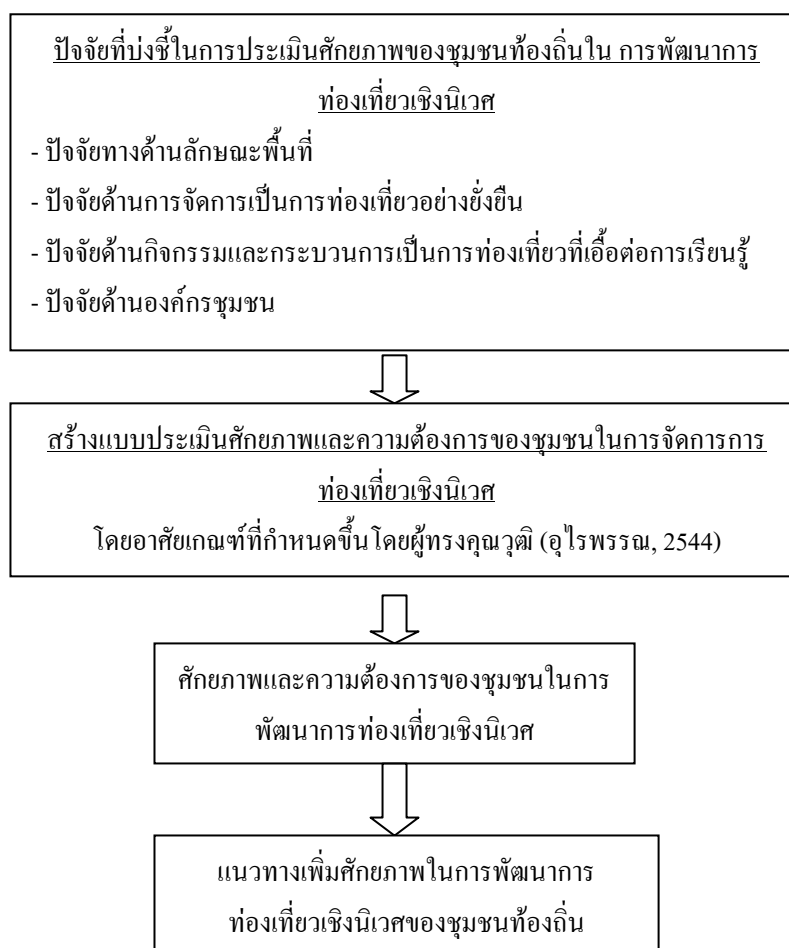
ศักดิ์พิชิต (2542) ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัดจันทบุรี โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร รวมทั้งการพยากรณ์ตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุและสหสัมพันธ์ (multiple regression และ correlation analysis) ซึ่งพบว่า ตัวชี้วัดศักยภาพของชุมชน 4 ตัว คือระดับการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การรวมกลุ่มกิจกรรมในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยมีขนาดความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ โดยชุมชนมีบทบาทในด้านความร่วมมือกับอุทยานแห่งชาติ และบทบาทในการป้องกันทรัพยากรป่าไม้มีค่อนข้างต่ำ และมีบทบาทในด้านอนุรักษ์ดินและน้ำปานกลาง ในภาพรวมบทบาทของชุมชนรอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิวในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมีค่อนข้างต่ำ

แผนการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิด หลักการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย รายละเอียดดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

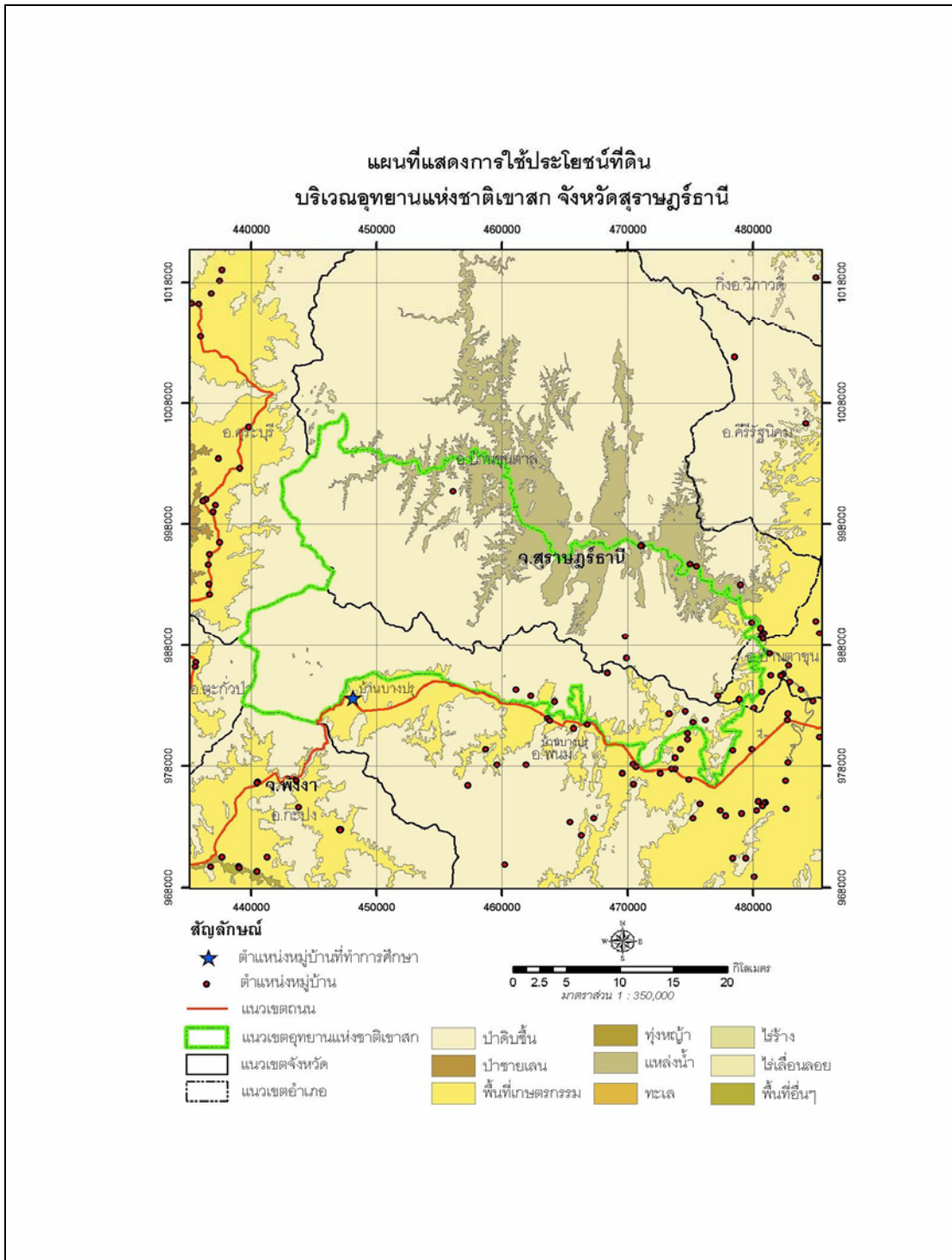
ลักษณะพื้นที่ศึกษา

ชุมชนบ้านบางปรู หมู่ที่ 6 ต.คลองสก อําเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีจำนวนครัวเรือน 106 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 489 คน ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาสำหรับการประเมินศักยภาพและความต้องการของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากมีปัจจัยที่น่าสนใจหลายปัจจัยในการตัดสินใจเลือกเป็นพื้นที่ศึกษา เช่น ลักษณะที่โดดเด่นทางด้านพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ที่ใช้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เช่น น้ำตกสิบเอ็ดชั้น น้ำตกบางตัวแรด น้ำตกบางวังหิน น้ำตกแม่ยาย ถ้ำน้ำหลูหรือน้ำทะเล หุบไข่ห่าน เขื่อนรัชชประภา เป็นต้น และที่ตั้งของชุมชนใกล้กับเส้นทางคมนาคมจึงเป็นจุดเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวหลัก ๆ ทั้งจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ (ภาพที่3) นอกจากนี้ ชุมชนแห่งนี้ยังได้มีการรวมตัวกันและมุ่งมั่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนพิจารณาร่วมกันแล้วเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่สนองความต้องการของชุมชนได้ ทั้งในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างรายได้เสริมที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน อันจะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยฐานชุมชนท้องถิ่นบรรลุผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนบริหารจัดการและจัดการรวมทั้งติดตามตรวจสอบประเมินผล ตลอดจนตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

อาณาเขตและที่ตั้ง

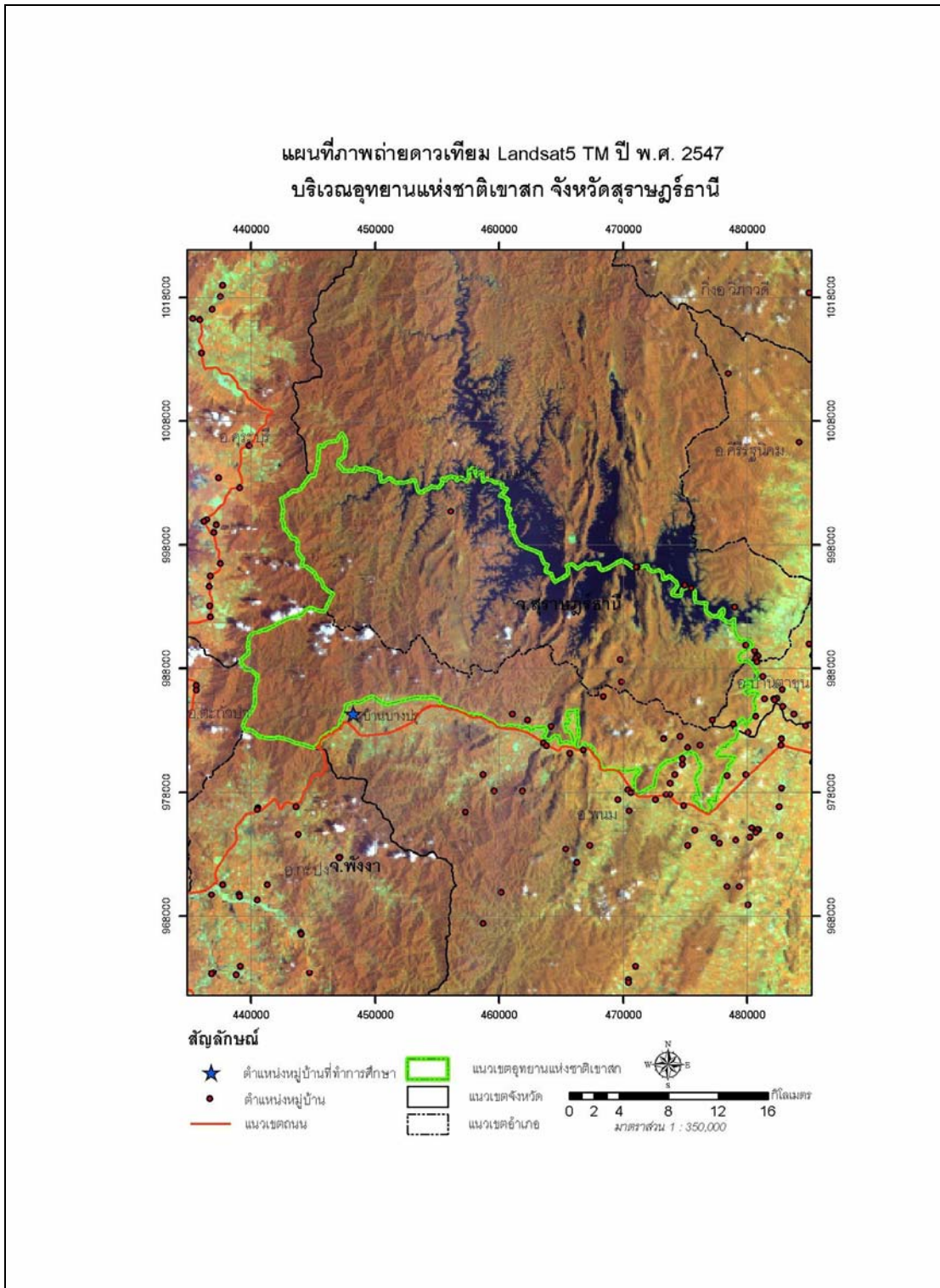
บ้านบางปรู อยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (ภาพที่ 4)

ทิศเหนือ	จด อุทยานแห่งชาติเขาสก
ทิศตะวันออก	จด หมู่ที่5 บ้านหญ้าปล้อง
ทิศใต้	จด อุทยานแห่งชาติคลองพนม
ทิศตะวันตก	จด อําเภอกะปง จังหวัดพังงา

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2547)

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านบางปรู

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2547)

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สภาพทั่วไปเป็นพื้นที่ราบสลับกับเนินเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนผลไม้ ส่วนลักษณะภูมิอากาศ แบ่งฤดูได้เป็น 2 ฤดู คือ

- ฤดูฝน ซึ่งฝนจะเริ่มตกตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนธันวาคมเป็นระยะเวลา 8 เดือน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน ฝนตกลงมาเนื่องจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ฝนที่ตกลงมาเนื่องจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งทำให้ฝนตกชุกมากกว่าช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านและช่วงเวลาที่เหมาะในการท่องเที่ยวจะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคม-เมษายน ของทุกปี

- ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ในช่วงระยะนี้ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนืออ่อนกำลังลง มีลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้พัดเข้ามาแทนที่ ทำให้อากาศร้อนและอุณหภูมิสูงขึ้นเล็กน้อย มีฝนตกบ้างไม่มากนัก

วัฒนธรรมและประเพณี

ราษฎรบ้านบางปรู มีความเป็นอยู่ตามแบบชนบทภาคใต้ทั่วไป ภาษาที่ใช้คือภาษาไทย เป็นภาษาท้องถิ่น ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมานาน คือ ประเพณีการทำบุญเดือนสิบ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีออกพรรษา

ข้อมูลด้านอาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีการปลูกยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนเงาะ มีครุฑเรือนที่ทำสวนผลไม้ทั้งหมด 70 ครุฑเรือน พื้นที่ทำสวนผลไม้ทั้งหมด 780 ไร่ มีครุฑเรือนที่ทำสวนยางพาราทั้งหมด 60 ครุฑเรือน พื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 1,200 ไร่ และมีจำนวนครุฑเรือนที่ปลูกปาล์มจำนวน 10 ครุฑเรือน พื้นที่ปลูกปาล์มทั้ง 1,400 ไร่ ปัจจุบันมีประชากรส่วนหนึ่งหันไปประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวโดยใช้พื้นที่ป่าในอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นจุดขาย (กรมป่าไม้, 2545)

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์คร่าวๆและแบบประเมินศักยภาพของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1.1 แบบสัมภาษณ์คร่าวๆ แยกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบ่งย่อยเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ปัจจัยด้านพื้นที่
- ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนที่ 4 สภาพปัญหา อุปสรรคของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.2 แบบประเมินศักยภาพสำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานราชการที่อยู่ในตำบลคลองสก แบ่งย่อยเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ปัจจัยด้านพื้นที่
- ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

2. เครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป

3. กล้องถ่ายรูป

วิธีการ

ขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. กำหนดปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยอาศัยการตรวจเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยของอุไรพรรณ (2544) ที่สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและให้นำหนักเพื่อแสดงระดับความสำคัญของปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดในการวัดการประเมินศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นในการวัด	รายละเอียดในการวัด
<u>ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น</u>	
<u>ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>	
1. ปัจจัยทางด้านลักษณะพื้นที่	1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงเป็นแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งนั้น หรือเอกลักษณ์โดดเด่นอื่น ๆ 2. เป็นแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นที่สามารถสร้างโอกาสเรียนรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ทางเดินศึกษาธรรมชาติมีชนิดพันธุ์พืชหรือสัตว์ป่าที่โดดเด่นเป็นต้น

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นในการวัด	รายละเอียดในการวัด
2. ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	<p>3. สภาพธรรมชาติหรือระบบนิเวศของพื้นที่ ไม่ถูกรบกวนหรือได้รับผลกระทบจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น้อยที่สุด</p> <p>4. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จะทำการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นพื้นที่ของใครหาก ไม่ใช่ของชุมชนจะต้องได้รับอนุญาตจาก เจ้าของพื้นที่ตามกฎหมาย</p> <p>1. มีการกำหนดเขตหรือมีการแบ่งพื้นที่ใน การประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <p>2. มีมาตรการตรวจสอบและประเมินผล</p> <p>3. มีมาตรการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน</p> <p>4. มีขีดความสามารถในการรองรับของแหล่ง ท่องเที่ยว</p> <p>5. มีระบบการจัดการขยะและการจัดการ ด้านมลพิษ</p> <p>6. มีการวางแผนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น</p> <p>7. มีมาตรการประหยัดพลังงานและ ทรัพยากรธรรมชาติ</p>
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้	<p>1. เป็นกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อ สภาพแวดล้อมน้อยที่สุด (กิจกรรม ที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม)</p> <p>2. มีการกำหนดกฎระเบียบในการคุ้มครอง นักท่องเที่ยว</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นในการวัด	รายละเอียดในการวัด
4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 3. เป็นกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แก่ นักท่องเที่ยว 4. เป็นกิจกรรมที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถจัดการและดำเนินการเองได้ 5. มีการกำหนดหรือออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว 6. เป็นกิจกรรมที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของพื้นที่เป็นฐาน <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติสำหรับสมาชิกชุมชนในกาดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว 2. มีการสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและชุมชนโดยรวมอย่างเป็นธรรม 3. มีการสร้างระบบและการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม 4. มีองค์กรชุมชนในการรองรับในการดำเนินงานและการจัดการ 5. มีระบบผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชน 6. มีการจัดระบบและวิธีรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็นในการวัด	รายละเอียดในการวัด
	7. มีความรู้และทักษะในการจัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ จากการท่องเที่ยวได้
	8. ควรมีทักษะการบริหารเบื้องต้น เช่น การติดต่อประสานงาน การจัดระบบนำเที่ยว การจัดการด้านตลาด การบัญชีและการเงิน
	9. มีความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว
	10. มีความรู้ ความเข้าใจในการเป็นมัคคุเทศก์ ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายหรือนักสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี
	11. กำหนดมาตรฐานในการให้บริการ (ความสะอาดสิ่งอำนวยความสะดวก ฯลฯ)
	12. ควรมีทักษะด้านการบริการ เช่น วิธีการต้อนรับ การบริการด้านที่พัก อาหารและอื่น ๆ
	13. มีความสามารถที่จะระดมทุนจากสมาชิกเพื่อการดำเนินงานเบื้องต้นเพียงพอ
	14. มีความสามารถในการติดต่อหรือแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
	15. ควรมีทักษะด้านภาษาต่างประเทศ พอสมควร

ที่มา : อุไรพรรณ (2544)

2. การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้คือ ครูโรงเรียนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางปรู ตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีหน่วยงานประจำอยู่ใน ตำบลคลองศก

2.2 การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการเปิดตารางแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% (ศิริชัยและคณะ, 2540) ที่ขนาดประชากร 100 ครูโรงเรียน จากการเปิดตารางแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับศึกษาสัดส่วนของประชากร พบว่า ที่ขนาดประชากร 100 ครูโรงเรียน มีจำนวนครูโรงเรียนตัวอย่างทั้งหมด 80 ครูเรียน ดังนั้น ครูเรียนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ 85 ครูเรียน

นอกจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้วผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างอีก 1 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เลือกตัวแทนจากหน่วยงานราชการทุกหน่วยในตำบลคลองศก โดยเก็บข้อมูลตามจำนวนเจ้าหน้าที่ ที่ประจำอยู่ในแต่ละหน่วยงานในระดับตำบล ประกอบด้วย กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 5 คน ครู 6 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจ 3 นาย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1 คน เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก 3 คน สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล 5 คน รวมทั้งหมด 24 คน

3. การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินศักยภาพ

3.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ครูเรียน จากการค้นคว้าข้อมูลเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

3.2 สร้างแบบประเมินศักยภาพ โดยกำหนดปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแบบประเมิน โดยอาศัยการตรวจเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยของอุไรพรรณ (2544) ที่สรุปความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และให้นำหนักเพื่อแสดงระดับความสำคัญของปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามตารางที่ 1, 2 และผู้วิจัยได้แบ่งการให้คะแนนออกเป็น 4 ระดับคือ

มีศักยภาพสูง	ให้คะแนนเป็น 3
มีศักยภาพปานกลาง	ให้คะแนนเป็น 2
มีศักยภาพต่ำ	ให้คะแนนเป็น 1
ไม่มีศักยภาพ	ให้คะแนนเป็น 0

4. การเก็บข้อมูล นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการปรับปรุงแล้วมาสัมภาษณ์ครัวเรือนในชุมชนบ้านบางปรู ส่วนแบบประเมินศักยภาพนำไปให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐตามหน่วยงานราชการที่กำหนดเป็นผู้ตอบ

5. นอกจากใช้แบบสัมภาษณ์ครัวเรือนและแบบประเมินแล้ว ผู้สัมภาษณ์ใช้วิธีการพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการประเมินทั้ง 4 ด้าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาลงรหัสและป้อนข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ต่ำสุด เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรและข้อมูลในแต่ละหมวดของปัจจัยของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และค่าเฉลี่ย ซึ่งใช้สำหรับการอธิบายปัจจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชี้วัดศักยภาพของชุมชน

6.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้วิเคราะห์หาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

นำผลการวิเคราะห์ทางสถิติจากข้อมูลการสัมภาษณ์ประชาชน ในพื้นที่ศึกษาและผลที่ได้จากแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในตำบลคลองศก มาคำนวณโดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักซึ่งเป็นการนำค่าถ่วงน้ำหนักตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และค่าคะแนนศักยภาพเฉลี่ยระหว่างค่าที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกับค่าจากแบบประเมินของเจ้าหน้าที่

ภาครัฐมาทำการคำนวณหาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (potential of community : PC) โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก ซึ่งดัดแปลงจาก Emphundhu, 1997 (อ้างโดย อุไรพรรณ, 2544) ดังนี้

$$PC = \sum_{i=1}^n \frac{WiRi}{Wi} \quad \text{----- (1)}$$

โดย PC = ระดับของศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 $W_{1...n}$ = ค่าถ่วงน้ำหนักของตัวแปรที่ 1 ถึง n (ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 1)

$R_{1...n}$ = ค่าคะแนนศักยภาพของตัวแปรที่ 1 ถึง n (ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของปัจจัยแต่ละด้านของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง)

ค่าที่ได้จากการคำนวณโดยสมการดังกล่าวจะเป็นค่าคะแนนตั้งแต่ 0 (ไม่มีศักยภาพ) ถึง 3 (มีศักยภาพสูง) นำค่าคะแนนดิบที่ได้จากการคำนวณดังกล่าวมาจัดระดับของศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งระดับได้ ดังนี้

0.00-0.75 = N : ชุมชนท้องถิ่นไม่มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

0.76-1.50 = L : ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพต่ำในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.56-2.25 = M : ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.26-3.00 = H : ชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพสูงในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลและวิจารณ์

การศึกษาครั้งนี้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานีในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 4 สภาพปัญหา อุปสรรคของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 แนวทางเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 3 พอสรุปได้ ดังนี้

1. เพศ

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเพศหญิง ร้อยละ 61 และอีกร้อยละ 39 เป็นเพศชาย

2. อายุ

ตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55 อยู่ในช่วงอายุ 18-36 ปี รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 37-53 ปี ร้อยละ 28 ส่วนช่วงอายุ 54-70 ปีมีน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 15 และมีอายุเฉลี่ย 39 ปี

3. สถานภาพในครัวเรือน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ร้อยละ 42 เป็นหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 39 เป็นคู่สมรสของหัวหน้าครัวเรือน ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่มีสถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ บิดา มารดา หรือบุตร คิดเป็นร้อยละ 19

4. สถานภาพสมรส

ส่วนใหญ่ ร้อยละ 69 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีสถานภาพสมรสแล้ว รองลงมาร้อยละ 26 เป็นโสด และร้อยละ 4 ที่มีสถานภาพเป็นม่าย ส่วนอีกร้อยละ 1 เป็นผู้ไม่ตอบคำถาม

5. ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้จบในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 28 รองลงมาคือมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 27 ปริญญาตรี ร้อยละ 14 และระดับปวช. คิดเป็นร้อยละ 9

6. การนับถือศาสนา

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ

7. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านบางปรู พบว่าร้อยละ 47 มีระยะเวลาอยู่อาศัยมากกว่า 20 ปี รองลงมาอยู่ในช่วงน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 26 อยู่อาศัยในช่วง 5-10 ปี และ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 15 และ 12 ตามลำดับ

8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ครัวเรือนในชุมชนบ้านบางปรู ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคือ จำนวนสมาชิก 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 26 จำนวนสมาชิก 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 23

9. อาชีพ

ส่วนใหญ่ร้อยละ 41 ประกอบอาชีพหลัก คือ ทำเกษตรกรรมโดยทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ และสวนปาล์ม ตามลำดับ รองลงมาเป็นการประกอบอาชีพส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 38 เช่น ทำรีสอร์ท ร้านอาหาร ร้านมินิมาร์ท และอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 11 เช่น รับจ้างกรีดยางพารา รับจ้างดูแลสวนปาล์ม ยางพารา

10. รายได้

เมื่อจำแนกตามระดับรายได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 24,500 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือมีรายได้ระหว่าง 24,501-49,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32 และมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 24,776 บาท แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะว่า ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูล ผลผลิตทางการเกษตรของประชาชนมีราคาสูง เช่น ยางพารา ปาล์ม ส่งผลทำให้รายได้เฉลี่ยสูงขึ้น รายละเอียดตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ลักษณะทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>เพศ</u>			
ชาย	33	39	
หญิง	52	61	
รวม	85	100	
<u>อายุ</u>			
18-36	47	55	ต่ำสุด 18 ปี
37-53	24	28	สูงสุด 70 ปี
54-70	14	15	เฉลี่ย 39 ปี
รวม	85	100	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>สถานภาพในครัวเรือน</u>			
หัวหน้าครัวเรือน	36	42	
คู่สมรส	33	39	
ผู้อาศัย	16	19	
รวม	85	100	
<u>สถานภาพสมรส</u>			
โสด	22	26	มีผู้ไม่ตอบ
สมรส	59	69	คำถาม 1 คน
แยกกันอยู่/ม่าย	3	5	
รวม	84*	100	
<u>ระดับการศึกษา</u>			
ไม่ได้รับการศึกษา	2	2	
ประถมศึกษา	24	28	
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	8	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	23	27	
ปวช.	8	9	
ปวส.	7	8	
ปริญญาตรี	12	14	
สูงกว่าปริญญาตรี	2	2	
รวม	85	100	
<u>การนับถือศาสนา</u>			
ศาสนาพุทธ	85	100	
รวม	85	100	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน</u>			
น้อยกว่า 5 ปี	22	26	
5-10 ปี	13	15	
11-20 ปี	10	12	
มากกว่า 20 ปี	40	47	
รวม	85	100	
<u>จำนวนสมาชิกในครัวเรือน</u>			
สมาชิก 1-2 คน	20	23	
สมาชิก 3-4 คน	33	39	
สมาชิก 5-6 คน	22	26	
มากกว่า 6 คน	8	12	
รวม	85	100	
<u>อาชีพ</u>			
รับราชการ	5	6	
เกษตรกรกรรม	35	41	
รับจ้างทั่วไป	9	11	
ธุรกิจส่วนตัว	32	38	
อื่น ๆ	4	5	
รวม	85	100	
<u>รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน (ไม่หักค่าใช้จ่าย)</u>			
รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 24,500 บาท	47	55	ต่ำสุด 2,000 บาท
รายได้ตั้งแต่ 24,501-49,000 บาท	27	32	สูงสุด 100,000 บาท
รายได้ตั้งแต่ 49,001-73,500 บาท	8	9	เฉลี่ย 24,776.47 บาท
รายได้สูงกว่า 73,501 บาท	3	4	
รวม	85	100	

**ตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู
จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

ผลการประเมินจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจากแบบประเมินของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานต่าง ๆ อยู่ในพื้นที่ตำบลคลองศก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียน สถานีตำรวจ สถานีสาธารณสุข อุทยานแห่งชาติ เขาสก เกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามปัจจัยที่ได้กำหนดไว้ มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยด้านพื้นที่

1.1 จุดเด่นและแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. พืชพรรณ/ ป่าธรรมชาติ	80 (92)	18 (8)	2 (-)	- (-)	2.78 (2.85)	H (H)
2. สัตว์ป่า	72 (54)	22 (42)	5 (4)	1 (-)	2.65 (2.52)	H (H)
3. วัฒนธรรมและประเพณี	44 (8)	45 (58)	9 (33)	2 (-)	2.29 (1.75)	H (M)
4. สมุนไพร	12 (46)	45 (46)	29 (8)	15 (-)	1.53 (2.35)	M (H)
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่	7 (17)	50 (63)	41 (21)	2 (-)	1.64 (2.01)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.18 (2.09)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างในชุมชน มีความเห็นว่า พืชพรรณป่าธรรมชาติมีจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 80 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุมชนมองเห็นความสำคัญของพืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมากมายแก่ชุมชน ด้านสัตว์ป่ามีความเห็นว่า มีจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 72 ด้านวัฒนธรรมและประเพณีมีความเห็นว่า มีจุดเด่นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45 ด้านสมุนไพรมีความเห็นว่า มีจุดเด่นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45 วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความเห็นว่า มีจุดเด่นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 แต่เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของปัจจัยทั้ง 6 ข้อ พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.18 ซึ่งมีความสำคัญระดับปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาคของรัฐ มีความเห็นว่า พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ มีจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 92 ทั้งนี้เพราะว่า ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบางปรู มีพืชพรรณที่เป็นแหล่งดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ดอกบัวผุด ซึ่งมีอยู่ที่เดียวในประเทศไทย ด้านสัตว์ป่ามีความเห็นว่า มีจุดเด่นอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54 ด้านวัฒนธรรมและประเพณีมีความเห็นว่า มีจุดเด่นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 เท่ากัน ด้านสมุนไพรมีความเห็นว่า มีจุดเด่นมากและปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความเห็นว่า มีจุดเด่นปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63 และให้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.09 อยู่ในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นตรงกัน คือ พืชพรรณป่าธรรมชาติและสัตว์ป่ามีจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง แต่มีความคิดเห็นต่างกันในด้านวัฒนธรรมประเพณีผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีจุดเด่นระดับสูง ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสมุนไพร ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความคิดเห็นว่ามีจุดเด่นอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความคิดเห็นว่ามีจุดเด่นในระดับสูง ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวเกิดจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐบางคนมีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร จึงมองว่ามีจุดเด่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีจำนวนลดน้อยลงมากประชาชนในชุมชนไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์เหมือนก่อน จึงมองว่ามีจุดเด่นในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างต่างมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ จึงทำให้เกิดจิตสำนึกและเกิดความภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันเล็กน้อย

คือ 0.09 กลุ่มตัวอย่างในชุมชนให้มีคะแนนเท่ากับ 2.18 กับ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนน เท่ากับ 2.09 มีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2 ศักยภาพของพื้นที่ในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของพื้นที่ในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ	54 (67)	35 (29)	11 (4)	- (-)	2.49 (2.56)	H (H)
2. สัตว์ป่า	55 (96)	39 (4)	6 (-)	- (-)	2.44 (2.76)	H (H)
3. วัฒนธรรมและประเพณี	28 (21)	48 (46)	18 (33)	6 (-)	1.99 (1.87)	M (M)
4. สมุนไพร	9 (46)	46 (46)	42 (8)	2 (-)	1.62 (2.44)	M (H)
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่	9 (33)	55 (38)	29 (29)	6 (-)	1.68 (1.87)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.04 (2.30)	M (H)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 5 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ด้านสัตว์ป่ามีศักยภาพในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 55 ด้านพืชพรรณ/ป่าธรรมชาติมีความเห็นว่า มีศักยภาพในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54 ด้านวัฒนธรรมและประเพณีมีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 ด้านสมุนไพรมีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55 ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนเห็นว่า ป่าในพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสกซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนยังเป็นแหล่งให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ อีกมากให้กับนักท่องเที่ยว เช่น บริเวณทางเดินศึกษาธรรมชาติ หรือบริเวณประกอบกิจกรรมอย่างอื่น สามารถที่จะพบเห็นสัตว์ป่าขนาดเล็กได้ง่าย

เช่น นก กระรอก ผีเสื้อ เป็นต้น โดยชุมชนได้ให้คะแนนเฉลี่ยรวม 2.04 ซึ่งมีระดับศักยภาพปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีความคิดเห็นว่า พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 67 ส่วนสัตว์ป่ามีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 96 ด้านวัฒนธรรมและประเพณีมีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 สมุนไพรมีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับสูงและปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 เท่ากัน ส่วนวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความเห็นว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.30 มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันคือ พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ และสัตว์ป่ามีศักยภาพในการสร้างโอกาสการเรียนรู้และประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ส่วนวัฒนธรรมและประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีระดับศักยภาพปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างมองว่าทรัพยากรธรรมชาติที่มี เช่น พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติและสัตว์ป่ายังคงความสมบูรณ์และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาเดินป่าเพื่อศึกษาพืชพรรณธรรมชาติและสัตว์ป่าที่มีความหลากหลายสูง ทำให้เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ส่วนปัจจัยย่อยด้านวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสมุนไพรกลุ่มตัวอย่างในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง และกลุ่มตัวอย่างในชุมชนให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.04 มีระดับศักยภาพปานกลาง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนเท่ากับ 2.30 มีระดับศักยภาพสูง และมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.26

1.3 ความเป็นธรรมชาติของสภาพพื้นที่หรือระบบนิเวศและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่ไม่ถูกรบกวนหรือมีการตัดแปลงโดยฝีมือมนุษย์น้อยที่สุด (ยกเว้นในส่วนที่เป็นชุมชนหรือการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของชุมชน) รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านความเป็นธรรมชาติของสภาพพื้นที่หรือระบบนิเวศ และวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ	15 (83)	49 (42)	28 (16)	7 (-)	1.88 (2.25)	M (M)
2. สัตว์ป่า	24 (50)	45 (4)	27 (13)	5 (-)	1.73 (2.71)	M (H)
3. วัฒนธรรมและประเพณี	20 (17)	65 (67)	13 (16)	2 (-)	2.02 (1.98)	M (M)
4. สมุนไพร	24 (42)	45 (46)	28 (4)	4 (-)	1.87 (2.45)	M (H)
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่	8 (17)	47 (75)	41 (8)	4 (-)	1.60 (2.14)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					1.82 (2.31)	M (H)
ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยด้านพื้นที่					2.01 (2.23)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 6 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า สัตว์ป่าและสมุนไพรไม่ถูกรบกวน และยังคงมีอยู่ในธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45 เท่ากัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ได้รับการดูแลและอนุรักษ์ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้และชุมชน จึงทำให้สัตว์ป่ายังคงมีอยู่ในธรรมชาติ ด้านพืชพรรณ/ป่าธรรมชาติมีความเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 49 วัฒนธรรมและประเพณีมีความเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65 ส่วนวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีความเห็นว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนได้ให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.82 อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นของเจ้าหน้าที่ภาคของรัฐ มีความเห็นว่า สัตว์ป่ามีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50 พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 83 สมุนไพรมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 วัฒนธรรมและประเพณีกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 67 วิถีชีวิตความเป็นอยู่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 75 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 อยู่ในระดับสูง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกันคือ พี่ชพรรณป่าธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ มีความเป็นธรรมชาติของสภาพพื้นที่หรือวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคิดเห็นต่างกันด้านสัตว์ป่าและสมุนไพรที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้อยู่ในระดับสูง แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เพราะว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนส่วนหนึ่งเคยมีอาชีพในการหาสัตว์ป่าเพื่อยังชีพและขาย แต่ปัจจุบันได้เลิกอาชีพนั้นแล้วโดยให้เหตุผลว่า สัตว์ป่านั้นหายากขึ้น ต้องเข้าไปไกลจึงจะเจอสัตว์ป่า ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.22 และผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้มีระดับศักยภาพปานกลางและเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้อยู่ในระดับสูงตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยย่อยด้านลักษณะพื้นที่ทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ในภาพรวมของปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ของบ้านบางปรู โดยการให้คะแนนของชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยด้านพื้นที่ เท่ากับ 2.01 มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยด้านพื้นที่ โดยการให้คะแนนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ มีค่าเท่ากับ 2.23 ซึ่งมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

2. ปัจจัยด้านกิจกรรมและการจัดการนักท่องเที่ยว

สำหรับส่วนนี้ ปัจจัยย่อยแสดงให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวให้ได้รับทั้งความเพลิดเพลินใจและการเรียนรู้ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1. กิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมน้อยที่สุด

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	14 (63)	39 (25)	29 (12)	18 (-)	1.49 (2.45)	L (H)
2.พายเรือ/ล่องแพ	29 (58)	40 (38)	28 (4)	2 (-)	1.96 (2.51)	M (H)
3.ขี่จักรยานท่องเที่ยว	21 (20)	54 (51)	21 (29)	4 (-)	1.93 (1.94)	M (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	21 (25)	37 (54)	39 (21)	4 (-)	1.75 (2.02)	M (M)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	7 (42)	48 (46)	40 (12)	5 (-)	1.58 (2.28)	M (M)
6.โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน	14 (21)	46 (29)	30 (42)	11 (8)	1.64 (1.63)	M (M)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น	21 (17)	41 (25)	27 (38)	11 (21)	1.73 (1.44)	M (L)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					1.73 (2.04)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 7 เมื่อจำแนกในรายกิจกรรม ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ชุมชนมีระดับศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กิจกรรมเดินป่าจะเดินศึกษาธรรมชาติเฉพาะในเส้นทางที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกกำหนด หรือเส้นทางที่ชุมชนได้จัดทำขึ้นโดยได้รับอนุญาตจากอุทยานแห่งชาติเขาสก เช่น เส้นทางที่ใช้เดินเพื่อไปดูดอกบัวผุด เป็นต้น กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ เป็นกิจกรรมที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ เป็นกิจกรรมที่ต้องอยู่ในเรือมากกว่าบนพื้นดินและมีคนนำทางคอยควบคุมอยู่ตลอดเวลา กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54 ส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 39 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมอยู่ในระดับ

ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.73 อยู่ระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63 กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ ชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 58 กิจกรรมจี่จรรย์ยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 42 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนมีศักยภาพในการจัดกิจกรรมที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 38 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.04 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกันคือ ให้คะแนนกิจกรรมจี่จรรย์ยานท่องเที่ยว ส่องสัตว์/ดูนก และกิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกิจกรรมที่มีความคิดเห็นต่างกัน คือ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พายเรือ/ล่องแพ เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำและปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐมองว่า กิจกรรมดังกล่าวมีไกด์ท้องถิ่นเป็นผู้นำประกอบกิจกรรม คอยให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว และกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติมีป้ายสื่อความหมายเป็นระยะ ๆ ตลอดเส้นทางเดิน ส่วน กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนกิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.31 และมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2 การกำหนดกฎระเบียบในการควบคุม และดูแลนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม

ปัจจัยย่อยส่วนนี้ แสดงถึงความพร้อมของชุมชนในการสร้างกฎระเบียบ แบบแผนในการควบคุมหรือดูแลนักท่องเที่ยว เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมโดยรวมในท้องถิ่น รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	22 (63)	57 (33)	18 (4)	4 (-)	1.98 (2.55)	M (H)
2.พายเรือ/ล่องแพ	8 (67)	31 (25)	53 (4)	8 (4)	1.39 (2.52)	L (H)
3.จักรยานท่องเที่ยว	4 (21)	40 (46)	41 (25)	15 (8)	1.32 (1.83)	L (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	41 (50)	47 (33)	12 (13)	- (4)	2.29 (2.27)	M (M)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	22 (42)	65 (46)	13 (13)	- (-)	2.09 (2.31)	M (H)
6.โฮมสเตย์และวิถีชีวิตชาวบ้าน	47 (17)	44 (37)	9 (33)	- (13)	2.38 (1.64)	H (M)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น	54 (17)	37 (33)	8 (38)	1(12)	2.44 (1.52)	H (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					1.98 (2.09)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 8 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนดกฎระเบียบควบคุมและดูแลนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57 กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 53 กิจกรรมจักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 41 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 54 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 65 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถี

ชีวิตของชาวบ้าน ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 47 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54 ชุมชนให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.98 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้ความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนด กฎระเบียบควบคุม และดูแลนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ใน ระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า กิจกรรมดังกล่าว ส่วนใหญ่แล้วเจ้าของรีสอร์ท หรือ คนนำเที่ยวสามารถจะกำหนดได้ว่าจะให้ไปประกอบกิจกรรมที่ไหนที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ได้ดีไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อที่สุด กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชน มีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 67 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็น ร้อยละ 50 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 37 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับ ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 38 เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.09 คือ มีระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นที่ต่างกันคือ กลุ่มผู้ให้ สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนน อยู่ในระดับต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนในระดับสูง ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความคิดเห็นว่า การพายเรือ/ล่องแพเป็นกิจกรรมที่ต้องประกอบกิจกรรม ตามลำธารหรือคลอง ซึ่งตามลำธารหรือคลองนั้นชุมชนไม่มีป้ายสื่อความหมายคิดไว้และมีไกด์นำ ทางแค่คนเดียว จึงควบคุมพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ในระดับต่ำ ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมองว่า การประกอบกิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ ส่วนใหญ่จะมีไกด์ท้องถิ่นนำนักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรม จึงคิดว่าสามารถควบคุมและให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวได้ในระดับสูง กิจกรรมขี่จักรยาน ท่องเที่ยว ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ใน ระดับปานกลาง ซึ่งคะแนนไม่แตกต่างกันมากนัก ทั้งนี้เพราะว่า ภายในชุมชนยังไม่มีเส้นทางของ รถจักรยานโดยเฉพาะและนักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมนี้ยังมีจำนวนน้อย ชุมชนเลยมีศักยภาพใน การกำหนดกฎระเบียบในการประกอบกิจกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนกิจกรรมโฮมสเตย์และ วิถีชีวิตชาวบ้านและกิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ใน

ชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับสูง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมกิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางแต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง และกิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก ทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างให้คะแนนอยู่ในระดับสูงเหมือนกัน ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.11 และมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

2.3 ศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยว

ปัจจัยย่อยส่วนนี้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมที่เอื้อต่อการอนุรักษ์และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญด้านการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน รายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	52 (83)	45 (8)	2 (8)	1 (-)	2.47 (2.75)	H (H)
2.พายเรือ/ล่องแพ	42 (71)	48 (21)	8 (8)	1 (-)	2.32 (2.61)	H (H)
3.ขี่จักรยานท่องเที่ยว	33 (25)	52 (38)	14 (29)	1 (8)	2.16 (1.75)	M (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	28 (42)	48 (46)	24 (12)	- (-)	2.05 (2.13)	M (M)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	29 (33)	53 (58)	18 (9)	- (-)	2.12 (2.03)	M (M)
6.โฮมสเตย์ และวิถีชีวิตชาวบ้าน	57 (17)	32 (50)	12 (29)	- (4)	2.45 (1.54)	H (L)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น	41 (21)	39 (33)	18 (21)	2 (25)	2.19 (1.33)	M (L)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.25 (2.02)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 9 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติชุมชน มีศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 52 ทั้งนี้เพราะว่า ทางเดินศึกษาธรรมชาติมีป้ายสื่อความหมายและไกด์ ค่อยอธิบายให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 57 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 41 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.25 คือ มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เมื่อจำแนกรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 83 ทั้งนี้เพราะว่า การเดินป่าศึกษาธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถใกล้ชิดธรรมชาติโดยตรงทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและโทษของการทำลายได้ด้วยตัวเอง กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 71 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.02 คือ มีศักยภาพในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกันคือ ให้คะแนนกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติและพายเรือ/ล่องแพอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างในชุมชนมองว่ากิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ มีไกด์ท้องถิ่นเป็นผู้นำในการประกอบกิจกรรมจึงคอยให้ความรู้และคอยแนะนำแก่นักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยว ส่องสัตว์/ดูนก ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นที่ต่างกันคือ กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม

ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ แต่กลุ่มตัวอย่างในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิต ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับสูง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนในระดับปานกลาง ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันเล็กน้อย คือ 0.09 และมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

2.4 กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พื้นที่ในชุมชนสามารถจะรองรับหรือจัดให้มีกิจกรรมภายในชุมชนได้

ปัจจัยย่อยส่วนนี้ ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการและการดำเนินการออกแบบกิจกรรม โดยคำนึงถึงความสามารถของชุมชนเป็นที่ตั้ง รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการรองรับหรือจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่พื้นที่ในชุมชนสามารถจะจัดภายในชุมชนได้

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	35 (63)	52 (38)	12 (-)	1 (-)	2.21 (2.55)	M (H)
2.พายเรือ/ล่องแพ	40 (50)	33 (50)	19 (-)	8 (-)	2.05 (2.46)	M (H)
3.ขี่จักรยานท่องเที่ยว	37 (17)	39 (63)	20 (-)	11 (-)	1.89 (1.87)	M (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	35 (42)	41 (46)	17 (12)	7 (-)	2.05 (2.31)	M (H)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	44 (33)	41 (58)	15 (8)	- (-)	2.28 (2.32)	H (H)
6.โฮมสเตย์ และวิถีชีวิตชาวบ้าน	26 (17)	48 (50)	25 (29)	1 (-)	1.99 (1.83)	M (M)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น	17 (21)	51 (33)	31 (21)	2 (25)	1.81 (1.54)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.04 (2.13)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดให้มีกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 ทั้งนี้เพราะว่า พื้นที่ท่องเที่ยวของชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นส่วนใหญ่ จึงมีข้อจำกัดในการเข้าใช้พื้นที่ทั้งนี้ จะเข้าได้เฉพาะพื้นที่ที่อุทยานแห่งชาติเขาสกอนุญาตเท่านั้น กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 40 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 41 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 44 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.04 คือ มีศักยภาพในระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เห็นว่ากิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติเป็นกิจกรรมที่ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63 ทั้งนี้เพราะว่า พื้นที่ป่าภายในชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์และมีพืชพรรณหลากหลายเหมาะกับการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูงและปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 เท่ากัน กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 63 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 58 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.13 คือ มีระดับศักยภาพปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยว โฮมสเตย์และวิถีชีวิตชาวบ้าน และกิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า กิจกรรมดังกล่าวมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทำให้มีคะแนนในระดับปานกลาง กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก ทั้ง 2 กลุ่มให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พายเรือ/ล่องแพ ส่องสัตว์/ดูนก ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมีความคิดเห็นว่า มีความจำกัดด้านพื้นที่และช่วงเวลาคือต้องจัดกิจกรรมในบริเวณพื้นที่และเวลาที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกอนุญาตและช่วงฤดูแล้งน้ำจะน้อย ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐมองในแง่ของ

ความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าธรรมชาติและความหลากหลายของพืชพรรณที่หายากที่คิดว่ามีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันเล็กน้อย คือ 0.09 และมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

2.5 ศักยภาพของชุมชนในการกำหนดหรือออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

ปัจจัยนี้ คำนึงถึงความสามารถของชุมชนในการกำหนดหรือออกแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจและประสบการณ์ที่ดี รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	28 (88)	55 (8)	17 (4)	- (-)	2.12 (2.75)	M (H)
2.พายเรือ/ล่องแพ	29 (75)	46 (25)	22 (-)	2 (-)	2.02 (2.76)	M (H)
3.ขี่จักรยานท่องเที่ยว	31 (29)	48 (46)	21 (17)	- (8)	2.09 (2.02)	M (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	2 (46)	54 (50)	22 (4)	1 (-)	1.98 (2.41)	M (H)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	24 (46)	57 (42)	18 (12)	- (-)	2.01 (2.31)	M (H)
6.โฮมสเตย์ และวิถีชีวิตชาวบ้าน	12 (12)	60 (46)	27 (38)	1 (4)	1.82 (1.74)	M (M)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น	29 (17)	46 (29)	22 (46)	2 (8)	2.02(1.54)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.00 (2.20)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 11 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนดหรือ ออกแบบกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55 ทั้งนี้เพราะว่า เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติของชุมชนอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติ เขาสกเป็นผู้ออกแบบเส้นทางเดิน ส่วนชุมชนมีเส้นทางเดินที่ออกแบบเองน้อย และยังไม่ค่อยมีป้าย สื่อความหมายให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวมากนักกิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปาน กลาง คิดเป็นร้อยละ 48 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อย ละ 54 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อย ละ 60 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับปาน กลาง คิดเป็น ร้อยละ 46 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.00 มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คือ ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนดหรือออกแบบ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 88 กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพ ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมี ศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของ ท้องถิ่นมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 46 ชุมชนให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.20 คือ มี ศักยภาพในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นที่เหมือนกันคือ ให้คะแนน กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยว กิจกรรมโฮมสเตย์และวิถีชีวิตชาวบ้านและกิจกรรมศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 กิจกรรม ส่วน ความคิดเห็นที่ต่างกัน คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พาย เรือ/ล่องแพ กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกและกิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก มีคะแนนอยู่ในระดับ ปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐมองในแง่ ความพร้อมของทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์มีความโดดเด่นมาก และยังมีพืชพรรณ ธรรมชาติที่หายากมีที่เดียวในประเทศไทย คือ ดอกบัวพุด จะออกดอกปีละครั้ง ส่วนกิจกรรมศึกษา

ชนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.20 คะแนนและมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

2.6 ศักยภาพของชุมชนที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์หรือลักษณะโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จำเป็นต้องใช้พื้นที่ของชุมชนเป็นฐานสำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะความโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1.เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	34 (21)	46 (21)	20 (33)	- (25)	2.14 (2.02)	M (M)
2.พายเรือ/ล่องแพ	27 (17)	47 (46)	25 (28)	1 (9)	2.00 (1.93)	M (M)
3.ขี่จักรยานท่องเที่ยว	24 (17)	42 (43)	33 (30)	1 (10)	2.24 (1.78)	M (M)
4.ส่องสัตว์/ดูนก	29 (42)	48 (12)	21 (46)	2 (-)	2.02 (1.45)	M (L)
5.ตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก	20 (33)	57 (21)	19 (25)	4 (21)	1.94 (1.73)	M (M)
6.โฮมสเตย์ และวิถีชีวิตชาวบ้าน	25 (50)	39 (46)	35 (12)	1 (-)	1.87 (1.91)	M (M)
7.ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น	42 (63)	39 (35)	9 (4)	- (-)	1.88 (1.54)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม					2.01 (1.72)	M (M)
ค่าคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยด้านกิจกรรมและการจัดการการท่องเที่ยว					2.00 (2.05)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักยภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 12 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 42 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.01 คือ มีศักยภาพระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คือ ชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดเดินป่าศึกษาธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 33 กิจกรรมพายเรือ/ล่องแพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมขี่จักรยานท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43 กิจกรรมส่องสัตว์/ดูนกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 46 กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิกชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33 กิจกรรมโฮมสเตย์และศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50 กิจกรรมศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 63 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.72 คือ มีศักยภาพระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกัน คือ ให้คะแนนกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ พายเรือ/ล่องแพ ขี่จักรยานท่องเที่ยว กิจกรรมตั้งแคมป์/พักแรม/ปิกนิก ศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมโฮมสเตย์และวิถีชีวิตชาวบ้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 6 ส่วนกิจกรรมส่องสัตว์/ดูนก เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ กลุ่มตัวอย่างในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคะแนนเฉลี่ยรวมแตกต่างกันเล็กน้อย คือ 0.29 และมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ในภาพรวมของปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยรวมของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 2.00 และ 2.05 ซึ่งมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง

3. ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจัยส่วนนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ยังไม่ดีพอ อาจทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของทรัพยากรเสื่อมโทรมและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านการจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของ
ทรัพยากรธรรมชาติ

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. กำหนดเขตหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ หรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว	25 (42)	48 (29)	26 (16)	1 (13)	1.96 (2.01)	M (M)
2. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบต่อชุมชน	17 (41)	53 (8)	26 (38)	5 (13)	1.81 (1.83)	M (M)
3. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ	19 (41)	52 (17)	25 (38)	5 (4)	1.85 (2.02)	M (M)
4. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน	8 (38)	39 (25)	40 (21)	13 (17)	1.42 (1.78)	L (M)
5. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ	14 (29)	34 (29)	42 (29)	9 (13)	1.53 (1.82)	M (M)
6. กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถทำได้อย่างจริงจังในชุมชน	12 (38)	44 (13)	38 (42)	7 (8)	1.60 (1.81)	M (M)

ตารางที่ 13 (ต่อ)

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศัทธิภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
7. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มี ความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และ เหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของปัจจัยด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	22 (33)	32 (33)	37 (34)	9 (-)	1.67 (1.72)	M (M)
					1.69 (1.86)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศัทธิภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

ในตารางที่ 13 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ตนเองมีศัทธิภาพในการกำหนดเขตหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะหรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53 การกำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 40 การจัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 42 การกำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถทำได้จริงจังในชุมชน ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 44 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิมและเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 37 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.69 มีศัทธิภาพในระดับปานกลาง

ส่วนความเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศัทธิภาพในการกำหนดเขตหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะหรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 42 การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนมีศัทธิภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 41 การกำหนด

กฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 38 การจัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ปานกลาง น้อย คิดเป็นร้อยละ 29 การกำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถทำได้อย่างจริงจังในชุมชน ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 42 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิมและเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 34 มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.86 มีศักยภาพในระดับปานกลาง

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรง คือ ให้คะแนนการจัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ และการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิมและเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น การกำหนดหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ หรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อชุมชน การกำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ และการกำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้อย่างจริงจัง อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนความคิดเห็นที่ต่างกันมี 1 ข้อ คือ การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนที่ระดับต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนส่วนหนึ่งมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวซึ่งเข้าร่วมการประชุมที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาสะกจัดขึ้น จึงทราบว่าชุมชนยังมีศักยภาพในการจัดการด้านดังกล่าวต่ำ

จากการวิเคราะห์ในภาพรวมของปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 1.69 และ 1.86 มีระดับศักยภาพปานกลาง

4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากอีกปัจจัยหนึ่ง เนื่องจาก การจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จึงจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพด้านองค์กรชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักยภาพ	
	3	2	1	0	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ
1. กำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว	14 (33)	52 (58)	25 (8)	8 (-)	1.73 (2.25)	M (M)
2. สร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิก และส่วนรวมอย่างเป็นธรรม	12 (25)	41 (38)	39 (33)	8 (4)	1.56 (1.83)	M (M)
3. สร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน	8 (25)	35 (33)	48 (38)	8 (4)	1.44 (1.79)	L (M)
4. ตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยว มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชน	42 (33)	47 (38)	8 (25)	2 (4)	2.29 (2.00)	H (M)
5. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว	13 (46)	59 (42)	22 (4)	6 (8)	1.79 (1.25)	M (L)
6. จัดการและแก้ไขผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้	7 (25)	29 (38)	42 (29)	21 (8)	1.22 (1.79)	L (M)
7. จัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงาน กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้	15 (21)	34 (71)	39 (4)	12 (4)	1.53 (2.08)	M (M)

ตารางที่ 14 (ต่อ)

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				ศักรภาพ	
	3	2	1	0	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ระดับ
8. ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้ อย่างต่อเนื่อง	8 (38)	44 (58)	39 (4)	9 (-)	1.51 (2.33)	M (H)
9. มีมีคฤเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถพานัก ท่องเที่ยวชมป่าหรือธรรมชาติในพื้นที่ ที่ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี	42 (58)	55 (38)	14 (-)	4 (4)	2.06 (2.50)	M (H)
10. คูแผลและให้บริการแก่นัก ท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและ ให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน	15 (42)	71 (46)	14 (8)	- (4)	2.01 (2.25)	M (M)
11. ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ักท่องเที่ยวได้	18 (54)	45 (42)	35 (4)	2 (-)	1.80 (2.50)	M (H)
12. ชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินค่าสมาชิก หรือให้ความร่วมมือในการระดมทุน จากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น	17 (17)	21 (46)	52 (29)	9 (8)	1.45 (1.71)	L (M)
13. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบ การตัดสินใจให้แก่ักท่องเที่ยวได้	22 (50)	48 (33)	29 (13)	- (4)	1.9 (2.29)	M (H)
14. จัดหาบุคลากรท้องถิ่น สามารถ สื่อสารกับักท่องเที่ยวต่างชาติได้	21 (54)	48 (46)	28 (-)	2 (-)	1.83 (2.54)	M (H)
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของปัจจัยด้านองค์กรชุมชน					1.73 (2.15)	M (M)

หมายเหตุ ในวงเล็บเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ค่าศักรภาพ : 3=สูง (H), 2=ปานกลาง (M), 1=ต่ำ (L), 0=ไม่มี (N)

1.1 กำหนดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 14

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพในการกำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33 อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 8

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกัน คือ ให้คะแนนอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่มีแนวทางที่แน่นอนในการดำเนินงาน และไม่ได้มีการกำหนดเป็นกฎระเบียบที่ชัดเจนในการให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.58 แต่เมื่อจัดระดับแล้วมีระดับศักยภาพปานกลางทั้ง 2 กลุ่มอย่าง

4.2 การสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและส่วนร่วมอย่างเป็นธรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า การสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิก ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 39 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 12

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 33 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นตรงกัน คือ ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า การสร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่ายในการจัดการ

ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งแต่ละฝ่ายต้องมีความเสียสละและมีคุณธรรมเป็นอย่าง มากที่จะไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.22

4.3 สร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม / วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา ชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า การสร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่การ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 18

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดต่างกัน คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เพราะว่า ในชุมชนยังไม่มีระบบการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเพราะว่า ชุมชนไม่รู้จะคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในรูปแบบไหนและไม่มีการเก็บเงินจากผู้ประกอบการเพื่อใช้ในส่วนนี้แต่ เจ้าหน้าที่ ภาครัฐให้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.35

4.4 การตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยวมีผู้นำที่ เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 47 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 42 อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 8

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 38 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33 อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะว่า คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพอสมควรแต่ไม่ได้ดำเนินการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชัดเจน เช่น การกำหนดวันประชุมไม่แน่นอนต้องรอให้ทางอุทยานแห่งชาติเขาสกเป็นผู้ดำเนินการ จึงทำให้การดำเนินการในการจัดการล่าช้า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐจึงให้อยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควรคือ 0.29

4.5 การจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 59 รองลงมาคืออยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 22 อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 13

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42 และไม่มีศักยภาพคิดเป็นร้อยละ 8

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเล็กน้อย คือ 0.04

4.6 จัดการและแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29 และไม่มีศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 21

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 29 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนบางส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการและเป็นผู้ประกอบการที่มีส่วน

ร่วมในการประชุมของคณะกรรมการทำให้ทราบว่า ชุมชนยังไม่มีกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการผลกระทบด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น การจัดการขยะที่ไม่กำหนดเวลาเก็บที่แน่นอน ไม่มีที่เผาขยะของชุมชน เป็นต้น ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันเล็กน้อย คือ 0.57

4.7 การจัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชีระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 15

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 21 และอยู่ในระดับต่ำและไม่มีศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 4

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความตรงกันกันคือ ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.55

4.8 ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างชุมชนมีต่อเนื่อง

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมี ศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 39 และไม่มีศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 9

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 38 และมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 4

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความเห็นต่างกันกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ในชุมชนมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติแม้ว่าจะไม่ใช่ฤดูท่องเที่ยวก็ตาม เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมาก คือ 0.82

4.9 มีมัลคฤเทศก์ท้องถิ่นที่สามารถพานักท่องเที่ยวชมป่าหรือธรรมชาติในพื้นที่ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 42 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38 และไม่มีศักยภาพ คิดเป็นร้อยละ 4

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.44

4.10 การดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 15 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 42 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 4

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความเห็นเหมือนกันคือ ให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ประกอบการด้านต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการบริการเน้นการสร้างประทับใจแก่นักท่องเที่ยว บ้านพัก ห้องพักรับรองมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีปริมาณค่อนข้างเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันพอสมควร คือ 0.24

4.11 ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้

ในตารางที่ 14 ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 35 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 18

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 4

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เพราะว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐมองในภาพรวมและไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการโดยตรง จึงมองว่าชุมชนมีระดับศักยภาพสูงต่างจากผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนที่ส่วนหนึ่งเป็นผู้ประกอบการโดยตรง จึงทราบว่าชุมชนยังให้การบริการด้านต่าง ๆ ได้ในระดับศักยภาพปานกลาง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.70

4.12 ชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินค่าสมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 17

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 29 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 17

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนส่วนหนึ่งเป็นผู้ประกอบการโดยตรงบอกว่า ผู้ประกอบการอื่น ๆ ไม่ให้ความร่วมมือในการจ่ายเงินเพื่อร่วมลงทุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพราะว่าต่างคนก็ไม่ไว้วางใจว่าเงินที่จ่ายไปนั้น จะนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนจริง ๆ ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.26

4.13 จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูลเอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 29 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 22

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 13

จากความคิดเห็นของทั้ง 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.36

4.14 จัดหาบุคลากรท้องถิ่นที่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคือ อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 28 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 21

ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้มีความเห็นว่า ชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมาคือ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46

จากความคิดเห็นของ 2 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนอยู่ในระดับสูง ส่วนค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันมากพอสมควร คือ 0.71

เมื่อสรุปภาพรวมของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 1.73 คือ มีระดับศักยภาพปานกลาง ส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐให้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.15 คือ มีระดับศักยภาพปานกลาง

ผลจากการประเมิน

จากการพิจารณาปัจจัยที่บ่งชี้ถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแล้วนั้น เมื่อนำมาวิเคราะห์กับชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 สรุปผลการประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจัย	ค่าคะแนนประเมินศักยภาพ			ระดับ
	ค่าถ่วงน้ำหนัก ของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ให้สัมภาษณ์ ในชุมชน	เจ้าหน้าที่ ภาครัฐ	
1. ปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่	2.7	2.01	2.23	M
2. ปัจจัยด้านการจัดการเป็น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.7	1.67	1.86	M
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมและ กระบวนการการท่องเที่ยว ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	2.6	2.00	2.06	M
4. ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน	2.5	1.77	2.12	M

หมายเหตุ M แทนระดับปานกลาง

นำค่าจากตารางมาประเมินผลในขั้นสุดท้าย โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (Weighting Score Method) เขียนในรูปสมการได้ดังนี้

- ระดับศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรุ โดยการให้คะแนนของชุมชน

$$\begin{aligned}
 &= \underline{(2.7 \times 2.01) + (2.7 \times 1.69) + (2.6 \times 2.00) + (2.5 \times 1.77)} \\
 &\qquad\qquad\qquad 2.7 + 2.7 + 2.6 + 2.5 \\
 &= 1.87
 \end{aligned}$$

- ระดับศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู โดยการให้คะแนนของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

$$= \frac{(2.7 \times 2.23) + (2.7 \times 1.86) + (2.6 \times 2.06) + (2.5 \times 2.12)}{2.7 + 2.7 + 2.6 + 2.5}$$

$$= 2.07$$

ผลการคำนวณทำให้ทราบว่า ชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีระดับศักยภาพปานกลางมีคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 1.87 โดยการประเมินศักยภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชน และผลการประเมินศักยภาพของเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีระดับศักยภาพปานกลาง มีคะแนนถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 2.07 ซึ่งมีความแตกต่างกันเล็กน้อย มีค่าเท่ากับ 0.20 ดังนั้นจากการประเมินศักยภาพของชุมชนทั้ง 2 ตัวอย่าง จึงสามารถสรุปได้ว่าชุมชนบ้านบางปรูมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 65 ซึ่งประเมินจากการให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีความถูกต้องมากน้อยแค่ไหน และชุมชนมีเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 68 คิดว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม คิดเป็นร้อยละ 61 คิดว่าเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 35 และคิดว่าเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนคิดเป็นร้อยละ 22 รายละเอียดดังตารางที่ 16

2. ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 77 โดยกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการมีส่วนร่วม คือ กิจกรรมขายอาหาร-เครื่องดื่ม

คิดเป็นร้อยละ 54 กิจกรรมขายของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 16 กิจกรรมนำเที่ยวชมชุมชน คิดเป็นร้อยละ 25 กิจกรรมนำเดินป่า/ดูนก/ศึกษาธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 17 ร่วมลงทุน คิดเป็นร้อยละ 12 ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 46 ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 19 รายละเอียดดังตารางที่ 16

3. ความต้องการของชุมชนที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในท้องถิ่น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความต้องการที่จะให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านต่างให้เหตุผลว่าต้องการให้หมู่บ้านพัฒนา มีความเจริญ และมีรายได้ นอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น และมีความยินดีให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

n = 85

ความคิดเห็นและความต้องการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
รู้จัก	55	65	
ไม่รู้จัก	30	35	
รวม	85	100	
โดยมีความเข้าใจว่า (ตอบได้หลายข้อ)			
1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่	58	68	
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม	52	61	
3. เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	30	35	
4. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน	19	22	

ตารางที่ 16 (ต่อ)

n = 85

ความคิดเห็นและความต้องการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>2. ความต้องการของชุมชนที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ</u>			
<u>เกิดขึ้นในท้องถิ่น</u>			
ต้องการ	85	100	
ไม่ต้องการ	-	-	
รวม	85	100	
<u>3. ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรม</u>			
-กิจกรรมขายอาหาร-เครื่องดื่ม	46	54	
-กิจกรรมขายของที่ระลึก	14	16	
-กิจกรรมนำเที่ยวชมชุมชน	19	25	
-กิจกรรมนำเดินป่า/ดูนก/ศึกษาธรรมชาติ	13	17	
-ร่วมลงทุน	10	12	
-ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว	38	46	
-ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ	15	19	
การท่องเที่ยวของชุมชน			

4. ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 ความต้องการมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา

4.1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการระบุปัญหาและสาเหตุ มีระดับความต้องการดังนี้ ความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 15 ความต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 และความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 17 รายละเอียดดังตารางที่ 17

4.1.2 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐคอยช่วยเหลือ แนะนำ ในการระบุปัญหาและสาเหตุของชุมชน มีระดับความต้องการดังนี้ ความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 25 ความต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47 ความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 27 และไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 17

4.1.3 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมเข้าหารือและแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 32 ความต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51 และระดับความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 18 รายละเอียดดังตารางที่ 17

4.1.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อยู่ในระดับความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 9 ความต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38 และระดับความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 40 และระดับความต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 12 รายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
1. ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการระบุปัญหาและสาเหตุ	15	40	28	17	
2. ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐคอยช่วยเหลือ แนะนำ ในการระบุปัญหาและสาเหตุของชุมชน	25	47	27	1	
3. ต้องการร่วมเข้าหารือและแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น	32	51	18	-	
4. ต้องการร่วมให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ	9	38	40	12	

จากตารางผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐน้อย แต่ขัดแย้งกันกับความต้องการเข้าร่วมหารือและแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิด ทั้งนี้เพราะว่า ชุมชนยังไม่ค่อยกล้าจะแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาเพราะคิดว่า ชุมชนเองยังไม่มีความรู้เพียงพอที่จะสามารถเข้าไปแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ข้ออื่น ๆ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการปานกลาง

4.2 ความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

4.2.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 28 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 22 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 18

4.2.2 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนการดำเนินงาน มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 38 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 18

4.2.3 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 40 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 42 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 15 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 18

4.2.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อรับทราบแผนและโครงการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 49 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 15 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 2 รายละเอียดดังตารางที่ 18

4.2.5 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร เช่น ชมรมหรือสมาคม เพื่อเข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผน มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 29 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 45 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 21 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 5 รายละเอียดดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
1. ต้องการให้มีการวางแผนร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน	28	48	22	1	
2. ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐใน การวางแผนการดำเนินงาน	38	33	20	9	
3. ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้กำหนด ขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อรับทราบแผนและโครงการ	40	42	15	2	
4. ต้องการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ รัฐการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	49	33	15	2	
5. ต้องการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร เช่น ชมรมหรือสมาคม เพื่อเข้าร่วมกับ เจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผน	29	45	21	5	

จากตาราง ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อรับทราบแผนและโครงการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนการดำเนินงานในระดับมาก และในขณะเดียวกันก็มีจำนวนผู้ไม่ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 9 ซึ่งถือว่ามีความมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่น ๆ นอกนั้นมีความต้องการปานกลาง

4.3 ความต้องการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ

4.3.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐลงทุนดำเนินงานเพียงฝ่ายเดียวทั้งหมด มีระดับความต้องการ ดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 31 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 21 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 8 รายละเอียดดังตารางที่ 19

4.3.2 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐในการลงทุนและดำเนินงาน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 45 ต้องการปานกลาง คิด

เป็นร้อยละ 41 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 13 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 19

4.3.3 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยให้คำแนะนำในการลงทุนแก่ชุมชน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 45 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 37 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 17 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 2 รายละเอียดดังตารางที่ 19

4.3.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น จัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ให้เช่าจักรยาน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 42 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 21 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 19

4.3.5 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐมีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 15 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 44 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 6 รายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
1. ต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐลงทุนดำเนินงานเพียงฝ่ายเดียวทั้งหมด	31	40	21	8	
2. ต้องการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐในการลงทุนและดำเนินงาน	45	41	13	1	
3. ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคอยให้คำแนะนำในการลงทุนแก่ชุมชน	45	37	17	2	
4. ต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น จัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ให้เช่าจักรยาน	42	35	21	1	
5. ต้องการร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐ	15	35	44	6	

จากตารางที่ 19 ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการมาก 3 ข้อคือ ตัดสินใจร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐในการลงทุนและดำเนินงาน ต้องการเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยให้คำแนะนำในการลงทุนแก่ชุมชน และต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น จัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่นร้านอาหาร ให้เช่าจักรยาน ส่วนความต้องการร่วมดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการน้อย

4.4 ความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

4.4.1 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้รัฐติดตามและประเมินผลเพียงฝ่ายเดียว มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 24 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 35 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 11 รายละเอียดดังตารางที่ 20

4.4.2 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้มีการติดตามและประเมินผลร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 34 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 41 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 22 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 2 รายละเอียดดังตารางที่ 20

4.4.3 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการติดตามและประเมินผลแก่ชุมชน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 35 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 31 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 13 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 21 รายละเอียดดังตารางที่ 20

4.4.4 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมรับทราบข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 31 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 20 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 1 รายละเอียดดังตารางที่ 20

4.4.5 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 51 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 39 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 10 รายละเอียดดังตารางที่ 20

4.4.6 ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย มีระดับความต้องการดังนี้ มีความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 45 ต้องการปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 ต้องการน้อย คิดเป็นร้อยละ 10 ไม่ต้องการ คิดเป็นร้อยละ 5 รายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ระดับความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

n = 85

รายละเอียด	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ	
1. ต้องการให้รัฐติดตามและประเมินผล เพียงฝ่ายเดียว	24	31	35	11	
2. ต้องการให้มีการติดตามและประเมินผล ร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐและชุมชน	34	41	22	2	
3. ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐใน การติดตามและประเมินผลแก่ชุมชน	35	31	13	21	
4. ต้องการร่วมรับทราบข้อดีและข้อเสียที่ เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน	31	48	20	1	
5. ต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน	51	39	11	-	
6. ต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตาม เป้าหมาย	45	40	11	5	

จากตารางที่ 20 ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการมาก 3 ข้อ คือ ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการติดตามและประเมินผลแก่ชุมชน ต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ ต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย ส่วนความต้องการที่จะให้รัฐติดตามและประเมินผลเพียงฝ่ายเดียวมีจำนวนน้อย ซึ่งแสดงว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้นแต่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทุกเรื่อง จึงต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ในท้องถิ่น

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการ และอยากให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานได้แก่ ระบบน้ำใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75 โดยให้เหตุผลว่าระบบน้ำใช้ที่มีอยู่

ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการในเวลาที่นักท่องเที่ยวมาเยอะและในช่วงฤดูร้อน รองลงมาคือสถานพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 41 ระบบกำจัดน้ำเสีย คิดเป็นร้อยละ 39 รายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความต้องการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

n = 85

ความคิดเห็นและความต้องการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
<u>ความต้องการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (ตอบได้หลายข้อ)</u>			
ระบบน้ำใช้	54	75	
สถานพยาบาล	35	41	
โทรศัพท์	30	35	
ระบบกำจัดน้ำเสีย	33	34	
ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	23	27	
อื่น ๆ (ไฟฟ้า)	25	25	
ถนนลาดยาง	18	21	
ร้านค้า (อาหาร,ของที่ระลึก)	18	21	
ทางเดินศึกษาธรรมชาติ	9	19	
ที่พัก	12	14	
สถานที่กางเต็นท์	8	10	
ลานจอดรถ	1	1	

6. ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเด็นสำคัญในหัวข้อนี้ แสดงถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังในผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผลจากการศึกษาปรากฏในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความคิดเห็นของชุมชนเกี่ยวกับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

n=85

ผลที่คาดว่าจะได้รับจาก การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ความถี่ของความคิดเห็น (ร้อยละ)				หมายเหตุ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี	
1. ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก	81	17	2	-	
2. ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น	78	22	-	-	
3. เกิดการพัฒนาหมู่บ้าน	55	40	5	-	
4. ทำให้เกิดอาชีพเสริม	37	58	6	-	
5. เกิดความร่วมมือกันทำกิจกรรมในหมู่บ้าน	22	47	27	4	
6. ทำให้ค่าครองชีพสูง	15	44	38	4	
7. เกิดมลพิษ	4	19	57	21	
8. ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด	2	17	39	41	
9. ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ	-	28	46	26	
10. ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง	2	28	45	25	

จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านบวก โดยมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81 โดยชุมชนให้เหตุผลว่า ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปีและมีสื่อชนิดต่าง ๆ มีความสนใจและได้นำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการโทรทัศน์ และหนังสือสารคดี รองลงมาคือทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 78 เกิดการพัฒนาหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 55 ตามลำดับ สำหรับผลด้านลบ พบว่า ร้อยละ 15 ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ร้อยละ 4 ทำให้เกิดมลพิษ และทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดและทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 2 เท่ากัน

ตอนที่ 4 สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของประชากรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัญหาด้านการรับรู้ข่าวสารของนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นปัญหาสำคัญอันดับหนึ่ง ซึ่งจากการสอบถามชาวบ้านเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ชาวบ้านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยมาก และนักท่องเที่ยวยังไม่เข้าใจความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้การจัดการไม่ดีเท่าที่ควร ส่วนปัญหาสำคัญรองลงมาคือ การกำจัดขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้านยังไม่มีที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ปัญหาต่อไปคือ ปัญหาไฟฟ้าดับ ซึ่งไฟฟ้าจะดับบ่อยมากใน แต่ละวัน เดือนหนึ่งเฉลี่ย 10-15 วัน และปัญหาสุดท้ายคือ มีบุคลากรไม่เพียงพอในการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว (ตารางที่ 23)

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหา ส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง ควรให้ความรู้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ทราบความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง โดยการฝึกอบรมทั้งด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการตลาด และฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ ไกด์ท้องถิ่น เป็นประจำและสม่ำเสมอ (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหา	แนวทางแก้ปัญหา
1. การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ชุมชน การจัดการที่ถูกต้อง
2. การกำจัดขยะมูลฝอย	
3. ไฟฟ้าดับ	
4. มีบุคลากรไม่เพียงพอ	2. การอบรม ทั้งด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการตลาด การเป็นมัคคุเทศก์ ไกด์ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

ตอนที่ 5 แนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

จากผลการประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถนำผลดังกล่าวมาเสนอแนะแนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู ได้ดังนี้

1. จากผลการประเมินศักยภาพปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนให้คะแนนเฉลี่ยรวมด้านนี้น้อยที่สุด คือมีค่าเท่ากับ 1.69 และผลการประเมินของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้ให้คะแนนเฉลี่ยรวมปัจจัยด้านนี้น้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่นกัน ซึ่งสามารถทำให้ทราบว่า ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการด้านนี้น้อย ดูได้จากการให้คะแนนประเมินศักยภาพปัจจัยย่อยทางด้านนี้ เช่น การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่แต่ละวัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.42 มีระดับศักยภาพต่ำ ดูจากคะแนนเฉลี่ยจะเห็นว่ามีความน้อยมาก และข้อย่อยอีกข้อหนึ่งคือ จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.53 มีระดับศักยภาพปานกลาง ถึงแม้จะอยู่ในระดับปานกลางแต่เมื่อคะแนนเฉลี่ยแล้วก็ยังมีค่าน้อย และจากการสอบถามปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มีปัญหาด้านการรับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง

ดังนั้นแนวทางการเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ควรเริ่มต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้โดยตรงและอยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด ควรหาวิธีการที่จะให้ชุมชนมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การจัดการพื้นที่ การบริการ การตลาด และการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของระบบนิเวศและความเชื่อมโยงของระบบนิเวศที่มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งต่อตัวประชาชนเอง โดยเป็นการให้ความรู้ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ให้เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสกเข้าไปพบปะพูดคุยกับประชาชนสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้งตาม ความพร้อมของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ในการพูดคุย คอยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและต่อประชาชน หากมีการจัดการที่ไม่ดี และอธิบายถึงผลเสียถ้าประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ และ

หากเข้ามามีส่วนร่วมจะได้รับผลประโยชน์อะไรบ้าง ยกตัวอย่างให้เห็นภาพและพยายามชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจมากที่สุด

2. จากผลการประเมินศักยภาพปัจจัยด้านองค์กรชุมชน ซึ่งผลการประเมินศักยภาพโดยผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาข้อย่อยทางด้านนี้พบว่า ชุมชนมีระดับศักยภาพต่ำ 3 ข้อ คือ การจัดการแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้ มีระดับศักยภาพต่ำ มีคะแนนเท่ากับ 1.22 น้อยที่สุดในปัจจัยด้านนี้ สร้างระบบคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน มีระดับศักยภาพต่ำ มีคะแนนเท่ากับ 1.44 และชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินค่าสมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น มีระดับศักยภาพต่ำ มีคะแนนเท่ากับ 1.45

จากผลการประเมินดังกล่าวทำให้ทราบว่า ชุมชนมีการจัดการด้านองค์กรมีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้อาจเกิดจาก ในชุมชนมีคณะกรรมการที่เป็นผู้นำไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความน่าเชื่อถือและการรวมตัวของชุมชนเองที่ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ ประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนไม่ได้เข้าร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง ซึ่งมีสาเหตุจากการไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนในการจัดการและความรู้ด้านอื่น ๆ ที่จะสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทั้งนี้ตัวของประชาชนเองไม่เปิดโอกาสให้ตนเองได้เข้าร่วมกับองค์กรของชุมชน เนื่องจากไม่มีเวลา ไม่มีทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและคิดว่าตนเองไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการจึงไม่คิดจะเข้าร่วม แต่จากการสอบถามความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนมีความต้องการมีส่วนร่วมมากแต่ละด้านดังนี้ คือ ด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโดยต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ด้านการวางแผนการดำเนินงานโดยต้องการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อรับทราบแผนและโครงการด้านการท่องเที่ยว และด้านการลงทุนและปฏิบัติโดยต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐคอยให้คำแนะนำในการลงทุนแก่ชุมชน

ดังนั้นแนวทางการเพิ่มศักยภาพปัจจัยด้านองค์กรชุมชน ผู้เกี่ยวข้องควรเริ่มดำเนินการโดยชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้และอธิบายผลประโยชน์ จากการมีส่วนร่วมและผลเสียจากการไม่เข้าร่วมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างละเอียด เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจตรงกัน โดยการฝึกการอบรมด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนมีความสนใจและต้องการ เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเป็นไกด์

ท้องถิ่น การบริการด้านต่าง ๆ การทำของที่ระลึกขายและแนะนำชุมชนในด้านการลงทุน โดยแนะนำให้ชุมชนร่วมกันลงทุน เช่น ร่วมกันทำของที่ระลึกขาย ร่วมกันเปิดร้านขายอาหาร-เครื่องดื่ม เพื่อให้คนที่มีทุนน้อยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวได้ และสามารถสร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่ชุมชนท้องถิ่นและชุมชนสามารถจัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชีของชุมชนได้เองโดยผู้เกี่ยวข้องคอยแนะนำชุมชนอย่างใกล้ชิด หากชุมชนต้องการความช่วยเหลือผู้เกี่ยวข้องควรให้ชุมชนจัดการด้วยตนเองก่อน หากชุมชนไม่สามารถจัดการเองได้ค่อยเข้าไปให้ความช่วยเหลือแนะนำจนชุมชนสามารถดำเนินการเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากการสอบถามปัญหาที่มีภายในชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์ในชุมชนเสนอปัญหาที่สำคัญ 4 ข้อด้วยกัน คือ การรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การกำจัดขยะมูลฝอย ไฟฟ้าดับ และมีบุคลากรไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านองค์กรชุมชน และปัจจัยด้านกิจกรรม และการจัดการนักท่องเที่ยว ที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ โดยได้เสนอแนะใน ข้อ 1 และ 2 แล้ว เมื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ก็สามารถเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ทุกหน่วยที่อยู่ในชุมชนและประชาชนทุกคน มีส่วนช่วยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของประชากร และลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเกือบทั้งหมดมีสถานสมรสแล้ว นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และมีภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวนสมาชิกช่วง 3-4 คน มีมากที่สุด และเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมเป็นหลักโดยเฉพาะทำสวนยาง สวนผลไม้ สวนปาล์ม คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาคือทำธุรกิจส่วนตัว (รีสอร์ต ร้านอาหาร) คิดเป็นร้อยละ 38 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยไม่หักค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 10,001-35,000 มากที่สุด

2. การประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการประเมินศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในชุมชนและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน พบว่า มีระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลางมีค่าระดับศักยภาพที่คำนวณได้เท่ากับ 1.87 และ 2.07 โดยชุมชนมีระดับศักยภาพของปัจจัยด้านลักษณะพื้นที่ปานกลาง มีค่าระดับศักยภาพที่คำนวณได้เท่ากับ 2.01 และ 2.23 ระดับศักยภาพของปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ปานกลาง มีค่าระดับศักยภาพที่คำนวณได้เท่ากับ 2.00 และ 2.06 และปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีระดับศักยภาพปานกลาง มีค่าระดับศักยภาพที่คำนวณได้เท่ากับ 1.69 และ 1.86 สำหรับปัจจัยด้านองค์กรชุมชนของบ้านบางปรูมีระดับศักยภาพปานกลางเหมือนกัน มีค่าระดับศักยภาพที่คำนวณได้เท่ากับ 1.77 และ 2.12

สรุปได้ว่า ชุมชนบ้านบางปรูจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีลักษณะทางด้านพื้นที่ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความโดดเด่นปานกลาง ตลอดจนด้านการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีระดับศักยภาพปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านองค์กร ชุมชนมีความร่วมมือไม่มากนักยังขาดการประสานงานที่ดี จึงทำให้การรวมกลุ่มมีความเข้มแข็งค่อนข้างน้อย แต่สมาชิกโดยรวมของชุมชนมีความต้องการให้มีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านบางปรูให้มีประสิทธิภาพในการจัดการด้านต่าง ๆ และสามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

3. ความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 65 และร้อยละ 35 ที่ไม่รู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทุกครัวเรือนที่สัมภาษณ์ มีความต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดขึ้นในท้องถิ่น เนื่องจากต้องการให้หมู่บ้านพัฒนา มีความเจริญ มีรายได้นอกเหนือจากภาคเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น และมีความยินดีให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านมากขึ้น

ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาก มีดังนี้ ต้องการตัดสินใจร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนการดำเนินงาน ร้อยละ 35 ต้องการตัดสินใจร่วมกันระหว่าง เจ้าหน้าที่รัฐในการลงทุนและดำเนินงาน ร้อยละ 45 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคอยให้คำแนะนำในการลงทุนแก่ชุมชน ร้อยละ 45 ต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่น จัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว ร้อยละ 45 ต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ร้อยละ 51 ต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ เป็นไปตามเป้าหมาย ร้อยละ 51

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการพัฒนาด้านระบบน้ำใช้มากที่สุด รองลงมาคือสถานพยาบาล เนื่องจากภายในหมู่บ้านยังมีน้ำใช้ไม่เพียงพอกับความต้องการของชาวบ้านเองและนักท่องเที่ยว และไม่มีสถานพยาบาลภายในหมู่บ้านต้องไปใช้บริการในหมู่ที่ 5 บ้านหญ้าปล้อง

ส่วนผลที่คาดว่าจะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลด้านบวก ส่วนใหญ่เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมากที่สุด ส่วนผลทางด้านลบ ส่วนใหญ่เห็นว่า หากมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

4. สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของประชากรในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบเป็นปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว และประชาชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นปัญหาสำคัญอันดับหนึ่ง ส่วนปัญหาสำคัญรองลงมาคือ การกำจัดขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้านยังไม่มีที่กำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม

ชุมชนได้เสนอแนะว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องแก่ชุมชน โดยการจัดอบรมด้านการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านตลาด การเป็นมัคคุเทศก์ ไกด์ท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและองค์การบริหารส่วนตำบลคลองศกควรมีการจัดการเกี่ยวกับสิ่งอุปโภคที่สำคัญภายในชุมชนอย่างมีระบบ

5. แนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน

แนวทางเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู มี 3 แนวทาง แนวทางแรกคือให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ ประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ ความเชื่อมโยงของระบบนิเวศที่ส่งผลต่อสิ่งมีชีวิต ไม่มีชีวิต และต่อประชาชน โดยให้เจ้าหน้าที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสก พบปะ พูดคุยกับประชาชนในชุมชน คอยสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยอธิบายอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจอย่างแท้จริง แนวทางที่สอง อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนตามความต้องการของชุมชน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเป็นไกด์ท้องถิ่น ทำของที่ระลึกขาย และแนะนำให้ประชาชนลงทุนร่วมกัน เช่น ขายของที่ระลึก ขายอาหาร-เครื่องดื่ม ส่วนแนวทางสุดท้ายคือ แก้ไขปัญหาของชุมชนทั้ง 4 ข้อ และต้องร่วมมือกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่เขาสก หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยในพื้นที่และประชาชนทุกคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการประเมินศักยภาพ ความต้องการของชุมชนและการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับ ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาถึงแม้ว่าชุมชนบ้านบางปรูมีศักยภาพอยู่ระดับปานกลางในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ โดยเฉพาะด้านการบริหาร การจัดการ ยัง ขาดความรู้ ประสบการณ์ และการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านบางปรูต้องมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางและความร่วมมือในการแก้ปัญหาทั้งในด้านการ บริหารและการจัดการบริการ รวมทั้งการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอนาคต

1.2 จากการศึกษาศักยภาพของชุมชนบ้านบางปรู ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นปัจจัยที่ชุมชนมีค่าคะแนนต่ำที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาสก สถาบันการศึกษา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ ความรู้ในด้านการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนแก่ ชาวชน และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยว และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนใน ท้องถิ่น

1.3 จากการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชุมชนบ้านบางปรู พบว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่สูงถึงร้อยละ 85 ดังนั้นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบาง ปรูควรมีการจัดประชุมขึ้นเพื่อรับทราบความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและให้ชุมชนได้

เสนอแนะวิธีการต่าง ๆ ในการส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเพื่อให้ตรงกับความต้องการ สาเหตุของปัญหาและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง

1.4 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าประชาชนที่เป็นผู้หญิง ประชาชนที่มีช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี มีการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษา มีอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 10 ปี และมีรายได้มากกว่า 24,774 บาท มีระดับคะแนนในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับสูง ดังนั้นหากจะมีการส่งเสริมหรือฝึกอบรมควรส่งเสริมหรือฝึกอบรมให้กับประชาชนกลุ่มดังกล่าวน่าจะได้ผลมากกว่ากลุ่มอื่น

1.5 จากการศึกษาปัญหาของชุมชนบ้านบางปรุ พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน้อยมาก ผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ประชาชน เช่น การใช้หอกระจายเสียงในหมู่บ้าน การประชุมของหมู่บ้าน ใช้อุปรกระจายเสียงเคลื่อนที่ และการจัดอบรมเดือนละครั้งหรือสองครั้งตามความเหมาะสม เป็นต้น ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่งคือ การกำจัดขยะ ภายในชุมชนยังไม่มีจัดการที่เป็นระบบทั้งการเก็บและการทำลาย ผู้นำชุมชนควรหาวิธีการที่เหมาะสม เช่น ควรกำหนดวัน เวลา ที่มาเก็บให้ชัดเจน และให้ความรู้แก่ชุมชนถึงประโยชน์ของการแยกขยะ และชนิดของขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเฉพาะด้าน

จากผลการศึกษาสามารถเสนอแนะความคิดเห็นอันจะเป็นประโยชน์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในแต่ละด้านตามปัจจัยที่ได้ทำการศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านลักษณะพื้นที่

ชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นด้านพื้นที่ คือ ตลอดเส้นทางคมนาคมจะมีภูเขาสูงโดดเด่น และสวยงามตลอดเส้นทาง มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าไม้และพืชพรรณ ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนก็มีความน่าสนใจ ดังนั้นชุมชนบ้านบางปรูจึงควรให้ความสำคัญกับ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี โดยการดึงจุดเด่นของการประกอบอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การทำสวนยาง โดยสาธิตวิธีการกรีดยาง ขั้นตอนการทำยางแผ่นและให้นักท่องเที่ยวได้ลองทำดู และหากอยู่ในช่วงผลไม้มาก็ให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสวน ชิมผลไม้สด ๆ และมีส่วนร่วมในการเก็บผลผลิต เช่น สาธิตวิธีเก็บผลลางกอง มังคุด เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทำให้เกิดจิตสำนึกในการท่องเที่ยวและง่ายต่อการจัดการด้านพื้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้คำแนะนำ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบของโฮมสเตย์ เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้แก่ชุมชนบ้านบางปรูให้มีรายได้นอกภาคเกษตรกรรมมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านบางปรูมีศักยภาพในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำหนดให้มีขีดความสามารถในการรองรับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก ดังนั้นทางอุทยานแห่งชาติเขาสกและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรให้ความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ชุมชนอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้เมื่อไม่ให้เกิดปัญหาในพื้นที่ภายหลัง

2.3 ด้านกิจกรรมและจัดการนักท่องเที่ยว

ในการจัดการด้านนี้ ชุมชนบ้านบางปรูมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่ชุมชนยังมีการจัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ กิจกรรมที่จะจัดให้นักท่องเที่ยวชุมชนควรพิจารณาอย่างรอบคอบในการเสนอให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ควรผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการชุมชนเสียก่อนและควรเป็นกิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้โดยชุมชน

2.4 ด้านองค์กรชุมชน

2.4.1 ควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้าน เพื่อการจัดการที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน

2.4.2 ควรมีการฝึกอบรมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวโดยมีการจัดฝึกอบรมภายในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีคุณภาพการบริการอย่างมีมาตรฐานเดียวกันด้านต่าง ๆ แก่ชุมชน

2.4.3 ภายในชุมชนควรมีหน่วยบริการที่สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับการบริการบ้านพัก กิจกรรมท่องเที่ยวและบริการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในโอกาสต่อไป

3.1 ปรับปรุงวิธีการศึกษา

จากการศึกษาถึงแม้ว่าชุมชนบ้านบางปรุจะมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการ โดยเฉพาะด้านการบริการ การจัดการ การตลาด ผู้ประกอบการ ยังขาดความรู้ ประสบการณ์ และการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชนยังมีความรู้เกี่ยวกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่น้อย จึงทำให้การประเมินศักยภาพได้ผลไม่ตรงกับหลักการจัดการในบางปัจจัยชี้วัด ดังนั้น ในการประเมินศักยภาพครั้งต่อไปควรขอความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่าง ๆ ก่อนการประเมิน เพื่อความถูกต้องมากขึ้นของผลการประเมิน

3.2 เปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ

ควรมีการศึกษาเรื่องนี้ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้ตัวอย่างกลุ่มเดิม คือ ประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนนั้น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้จากแบบสอบถามที่ใช้ทดสอบ ทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามสามารถใช้ได้กับท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งยังไม่มี การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อถือยิ่งขึ้น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กุนจันทร์ สิงห์สุ. 2535. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำอันเนื่องมาจากโครงการ กสช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กรมป่าไม้. 2545. ข้อมูลพื้นฐานแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. 2547. ข้อมูลพื้นฐานแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2542. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมและเผยแพร่.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี 2538-2539. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

_____. 2540. แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ.

_____. 2545. "About Tourism Authority of Thailand". Tourism Statistics. Thailand
Tourism Statistics 2003. แหล่งที่มา: [http:// www.tat.or.th](http://www.tat.or.th). 27 มกราคม 2547

ช่อแพร ทินพรรณ. 2544. สภาพทางเศรษฐกิจ- สังคมของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จำเนียร ศิลปอาษา. 2540. การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านและผู้ช่วยหมู่บ้านในการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูเกียรติ ภัยดี. 2536. การศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนและมวชนสัมพันธ์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดร.ชนิ เอมพันธ์. 2546. การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)

ดร.ชนิ เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. 2539. “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: แนวคิด หลักการและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ”. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการ และการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน, 27-28 พฤษภาคม 2539. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. 2538. ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว: แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรีจำกัด. กรุงเทพฯ: สำนักพระปกเกล้าฯ.

พรหมเมธ นาคมทอง. 2540. “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เพื่อมุ่งสู่ทิศทางที่ยั่งยืน”. เอกสารประกอบการสัมมนาพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

พระมหาสุทนต์ ออบอุ้น. 2541. การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายน้ำกก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2527. “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบท”, น.6. ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (ผู้รวบรวม), กรุงเทพฯ.

- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.** ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.** อักษรเจริญทัศน์, กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, และดิเรก ศรีสุโข. 2540. **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย.** บริษัท พชรกานต์ พับลิเคชัน จำกัด, กรุงเทพฯ.
- วรรณพร วณิชชานุกร วรรณวิภา จัตุชัย และมาลี บุญยะมา. 2541. **รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิลาส เตชะไพบุลย์. 2538. **“การท่องเที่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน”.** สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโลกสีเขียว
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.** สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- สมภาร สุรภพิศิษฐ์. 2542. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมเพ็ชร มังกรดิน. 2541. **นโยบายป่าไม้แห่งชาติ.** เอกสารประกอบการเรียน. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. 33 น. (อัดสำเนา)
- สร้อยสวัสดิ์ อาสาสรรพกิจ. 2542. **การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถัญญ์ แสงอรัญญา. 2541. ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรเชษฐ์ เชษฐมาต. ม.ป.ป. เอกสารประกอบวิชาการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์และการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ. (อัดสำเนา)

สุวรรณณี คงทอง. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องถิ่นอำเภอเสลภูมิ จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544). สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ 184น.

สำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์. 2547. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรุงเทพฯ.

ศักดิ์พิชิต จุลฤกษ์. 2542. ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นรอบแนวเขต อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศูนย์วิจัยป่าไม้. 2538. โครงการการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ กรณีภาคใต้. เสนอต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.

อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

The Ecotourism Society. 1991. **The Ecotourism Society's definition.** The Ecotourism Society Newsletter.

ภาคผนวก

ชุดที่

แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เรื่อง
การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของ
ชุมชนบ้านบางปรุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อ-นามสกุล

.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ. 2547 ชื่อผู้สัมภาษณ์

.....

(กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่าง)

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ 1.ชาย 2.หญิง
2. อายุ ปี
3. สถานภาพในครัวเรือน 1.หัวหน้า 2. คู่สมรส 3.ผู้อาศัย
4. สถานภาพสมรส 1.โสด 2.สมรส 3.หย่า/แยกกันอยู่ 4.ม่าย
5. ระดับการศึกษา

☐ 1.ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ 2.ประถมศึกษา
☐ 3.มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 4.มัธยมศึกษาตอนปลาย
☐ 5.ปวช.	☐ 6.ปวส.
☐ 7.ปริญญาตรี	☐ 8.สูงกว่าปริญญาตรี
6. ศาสนา

☐ 1.พุทธ	☐ 2.คริสต์
☐ 3.อิสลาม	☐ 4.อื่น ๆ (ระบุ).....
7. อาชีพหลักของท่าน

☐ 1.รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ 2.เกษตรกร.....
☐ 3.รับจ้างทั่วไป	☐ 4.ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ 5.อื่น ๆ (ระบุ).....	
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในปัจจุบันคน

☐ 1.ชาย.....คน	☐ 2.หญิง.....คน
---------------------------------------	--

9. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่หรือชุมชนแห่งนี้

- [] 1. น้อยกว่า 5 ปี [] 2. 5-10 ปี
[] 3. 11-20 ปี [] 4. มากกว่า 20 ปี

10. ในปีที่ผ่านมา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน โดยประมาณ (โดยไม่หักค่าใช้จ่าย)

.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นทั่วไปของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ท่านเคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือไม่

- [] 1. เคย (ระบุสถานที่.....) [] 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. ถ้าเคย ท่านประกอบกิจกรรมใดบ้างขณะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[] 1. เดินป่า	[] 2. ล่องแพ
[] 3. ศึกษาธรรมชาติ	[] 4. นั่งช้าง/ จี๊ป
[] 5. ส่องสัตว์/ดูนก	[] 6. ถ่ายรูป บันทึกภาพ/ เสียง
[] 7. ทดลองทำอาหาร	[] 8. ศึกษาท้องฟ้า/ดูดาว
[] 9. พายเรือ/นั่งเรือชมความสวยงาม	[] 10. ขี่จักรยานเสือภูเขา
[] 11. ดำน้ำชมปะการัง	[] 12. ปีน/ไต่เขา
[] 13. ตั้งแคมป์/พักแรม/ปีกนิก	[] 14. อื่น ๆ (ระบุ)

3. ท่านเคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม หรือไม่

- [] 1. เคย (ระบุสถานที่.....) [] 2. ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 5)

4. ถ้าเคย ท่านประกอบกิจกรรมใดบ้างขณะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์-วัฒนธรรม

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] 1. ชมความงาม ความเก่าแก่ และลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์
[] 2. ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของแหล่ง โบราณคดี และประวัติศาสตร์
[] 3. ศึกษาชื่นชมงานศิลปกรรมและวัฒนธรรม
[] 4. ร่วมกิจกรรมศึกษาเรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน
[] 5. อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ท่านรู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่

- [] 1. รู้จัก [] 2. ไม่รู้จัก

6. ท่านคิดว่ากิจกรรมต่อไปนี้ข้อใดเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่
2. เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
3. เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ท่านต้องการให้มีการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านหรือไม่

1. ต้องการ เพราะ.....
2. ไม่ต้องการ เพราะ.....

8. ท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวหรือไม่

1. ต้องการ เพราะ.....
2. ไม่ต้องการ เพราะ..... (ข้ามไปตอบข้อ 11)

9. หากท่านต้องการเข้ามามีส่วนร่วม ท่านคิดว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ขายอาหาร-เครื่องดื่ม 2. ขายของที่ระลึก
3. นำเที่ยวชมชุมชน 4. นำเดินป่า/ดูนก/ศึกษาธรรมชาติ
5. ร่วมลงทุน 6. ให้สถานที่พักแก่นักท่องเที่ยว (Home Stay)
7. ร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
8. อื่น ๆ

10. ท่านคิดว่าท้องถิ่นต้องพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานใดบ้าง เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ถนนลาดยาง 2. ระบบน้ำใช้ 3. ร้านค้า (อาหาร, ของที่ระลึก)
4. โทรศัพท์ 5. ระบบกำจัดน้ำเสีย 6. ทางเดินศึกษาธรรมชาติ
7. ที่พัก 8. สถานที่กางเต็นท์ 9. สถานพยาบาล
10. ลานจอดรถ 11. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว 12. อื่น ๆ

11. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวจะทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ผลกระทบ	มี			ไม่มี
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น				
2. เกิดการพัฒนาหมู่บ้าน				
3. ทำให้เกิดอาชีพเสริม				
4. เกิดความร่วมมือกันทำกิจกรรมในหมู่บ้าน				
5. ทำให้เกิดชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก				
6. ทำให้ค่าครองชีพสูง				
7. เกิดมลพิษ				
8. ทำให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติด				
9. ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ				
10. ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง				

12. ท่านคิดที่จะจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ยั่งยืนและเอื้อประโยชน์ต่อคนในชุมชนต่อไปในอนาคตหรือไม่

[] 1. ต้องการ เพราะ..... [] 2. ไม่ต้องการ เพราะ

.....

13. จากข้อ 13 ถ้าท่านคิดจะจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ยั่งยืนจะอย่างไรบ้าง

(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

[] 1. กำหนดเขตหรือพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะหรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว

[] 2. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลกระทบต่อชุมชน

[] 3. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว

[] 4. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในแต่ละวัน

[] 5. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านพื้นที่ (3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี)

ปัจจัย	พืชพรรณ/ป่าธรรมชาติ				สัตว์ป่า/นก				วัฒนธรรมและประเพณี				สมุนไพร/พืชอาหาร/สัตว์อาหาร				วิถีชีวิตความเป็นอยู่			
	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0
1. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และระบบนิเวศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นหรือมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือเอกลักษณ์โดดเด่นที่เป็นจุดเด่นและเป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด																				
2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบันจะสามารถสร้างโอกาสการเรียนรู้ ประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้แก่ักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด																				
3. ท่านคิดแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีความเป็นธรรมชาติหรือสภาพวิถีชีวิตยังเหมือนเดิมอยู่หรือไม่																				

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี)

ปัจจัย	เดินป่าศึกษา ธรรมชาติ				พายเรือ/ล่อง แพ, เรือ				ขี่จักรยาน ท่องเที่ยว				ส่องสัตว์/ดูนก				ตั้งแคมป์/พัก แรม/ปิกนิก				โฮมสเตย์ และศึกษาวิถี ชีวิตชาวบ้าน				ศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของ ท้องถิ่น			
	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0				
5. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีระดับศักยภาพ มากน้อยเพียงใดที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด																												
6. ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านมีศักยภาพหรือขีด ความสามารถที่จะดำเนินการกำหนด กฎระเบียบในการควบคุมนักท่องเที่ยวในการ ประกอบกิจกรรม มากน้อยเพียงใด																												
7. ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านมีศักยภาพหรือขีด ความสามารถที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ สามารถสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่ นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด																												

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัย	เดินป่าศึกษา ธรรมชาติ				พายเรือ/ล่องแพ ,เรือ				ขี่จักรยาน ท่องเที่ยว				ส่องสัตว์/ดูนก				ตั้งแคมป์/พัก แรม/ปิกนิก				โฮมสเตย์ และศึกษาวิถี ชีวิตชาวบ้าน				ศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม			
	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0				
8. ท่านคิดว่า แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่านมีศักยภาพที่จะรองรับหรือจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปนี้มีอย่างน้อยเพียงใด																												
9. ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านมีศักยภาพที่จะออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้นเพียงใด																												
10. ท่านคิดว่า ชุมชนของท่านมีศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะความโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นบานในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว																												

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

11. ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้ ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีศักยภาพหรือขีดความสามารถที่จะดำเนินการมากน้อยเพียงใด

รายละเอียด	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. กำหนดเขตหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะหรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว				
2. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบต่อชุมชน				
3. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่				
4. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน				
5. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ				
6. กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทำได้อย่างจริงจังในชุมชน				
7. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

12. ท่านคิดว่า ถ้ามีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในท้องถิ่นของท่าน ระดับศักยภาพในการจัดการได้ด้วยตัวเองในแต่ละข้อต่อไปนี้เป็นอย่างไรร

กิจกรรม	ระดับศักยภาพในการจัดการ			
	3	2	1	0
1. กำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว				
2. สร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและส่วนรวมอย่างเป็นธรรม				
3. สร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน				
4. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยว				
5. มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชน				
6. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว				
7. จัดการและแก้ไขผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้				
8. จัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้				
9. ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง				
10. มีมรดกแหล่งที่ท้องถิ่นที่สามารถพานักท่องเที่ยวชมป่าหรือธรรมชาติในพื้นที่ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี				
11. ดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน				
12. ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้				
13. ชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินสมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น				
14. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้				
15. จัดหาบุคลากรท้องถิ่น สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ส่วนที่4 การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ				หมายเหตุ
	3	2	1	0	
<p>1. ความต้องการมีส่วนร่วมในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหา</p> <p>1.) ท่านต้องการช่วยสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านเสมอ ๆ</p> <p>2.) ท่านต้องการตัดสินใจร่วมกับจนท.รัฐในการระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา</p> <p>3)ท่านต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐคอยช่วยเหลือ แนะนำในการระบุปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน</p> <p>4) ท่านต้องการเข้าร่วมหารือและแสดงความคิดเห็นถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น</p> <p>5) ท่านต้องการร่วมให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่จนท.ของรัฐ</p>					

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ส่วนที่ 4 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ				
	3	2	1	0	หมายเหตุ
<p>2. ความต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน</p> <p>1) ท่านต้องการให้จнт.รัฐเป็นผู้วางแผนการดำเนินงานฝ่ายเดียว</p> <p>2) ท่านต้องการให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างจнт.ของรัฐและชุมชน</p> <p>3) ท่านต้องการตัดสินใจร่วมกับจнт.รัฐในการวางแผนการดำเนินงาน</p> <p>4) ท่านต้องการให้จнт.รัฐเป็นผู้กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>5) ท่านต้องการเข้าร่วมกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการดำเนินงาน</p> <p>6) ท่านต้องการให้จнт.รัฐเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานและบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน</p> <p>7) ท่านต้องการติดต่อประสานงานกับจнт.รัฐเพื่อรับทราบแผนและโครงการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่าน</p> <p>8) ท่านต้องการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กร เช่น ชมรมหรือสมาคม เพื่อเข้าร่วมกับจнт.รัฐในการวางแผน</p>					

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ส่วนที่ 4 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ				
	3	2	1	0	หมายเหตุ
<p>3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติ</p> <p>1) ท่านต้องการให้รัฐลงทุนดำเนินงาน เพียงฝ่ายเดียวทั้งหมด</p> <p>2) ท่านต้องการให้รัฐและชุมชนลงทุน ร่วมกัน</p> <p>3) ท่านต้องการลงทุนและดำเนินงาน ร่วมกับจนท.รัฐและชุมชนในการ จัดการการท่องเที่ยว</p> <p>4) ท่านต้องการให้จนท.รัฐคอยให้ คำแนะนำ ในการลงทุนแก่ชุมชน</p> <p>5) ท่านต้องการให้จนท.รัฐเป็นผู้ กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ ในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>6) ท่านต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือ องค์กรภายในท้องถิ่น จัดกิจกรรม สนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เช่น ร้านอาหาร ให้เช่าจักรยาน</p> <p>7) ท่านต้องการร่วมดูแลรักษาความ สะอาดของแหล่งท่องเที่ยวกับจนท.รัฐ</p> <p>8) ท่านต้องการให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการ จัดการหาและบริหาร โดยชุมชนไม่ต้อง มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นองค์กร</p>					

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ส่วนที่ 4 (ต่อ)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ระดับความต้องการ				
	3	2	1	0	หมายเหตุ
<p>4. ความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน</p> <p>1) ท่านต้องการให้รัฐติดตามและประเมินผลเพียงฝ่ายเดียว</p> <p>2) ท่านต้องการให้จหนท.รัฐและชุมชนมีการติดตามและประเมินผลร่วมกัน</p> <p>3) ท่านมีความต้องการในการติดตามและประเมินผลร่วมกับจหนท.รัฐและชุมชน</p> <p>4) ท่านต้องการให้จหนท.รัฐคอยให้ความช่วยเหลือในการติดตามและประเมินผลแก่ชุมชน</p> <p>5) ท่านต้องการร่วมรับทราบข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน</p> <p>6) ท่านต้องการร่วมรับทราบปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน</p> <p>7) ท่านต้องการร่วมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้เข้าไปตามเป้าหมาย</p>					

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ส่วนที่ 5 สภาพปัญหา อุปสรรคของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. สภาพปัญหา อุปสรรคและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 6 แนวทางการเพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ท่านคิดว่าแนวทางต่อไปนี้แนวทางใดบ้างที่สามารถเพิ่มศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นของท่านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสามารถจะดำเนินการให้เป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

รายละเอียด	ความสามารถในการดำเนินการ			
	3	2	1	0
1. จัดฝึกอบรม สัมมนา การออกค่าย เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะและประสบการณ์แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการ				
2. จัดให้มีการเพิ่มพูนความรู้ของประชาชนท้องถิ่น โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงแนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรในพื้นที่ที่มีต่อระบบนิเวศและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นหากทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไป				
3. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนจากภาครัฐ				
4. จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วม ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น				
5. ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยว และจัดทำโครงการต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่น โดยการร่วมมือกับกลุ่ม ชมรมท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการในชุมชนท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นการจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ รวมถึงการจัดอบรมแก่ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชนและเยาวชนหรืออาสาสมัครท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่น				
6. เพิ่มความร่วมมือ ระหว่างผู้ประกอบการด้วยตนเอง และการพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวของตนให้มีคุณภาพพร้อมจะให้บริการที่ดี ความเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยว โดยมีจิตสำนึกถึงความยั่งยืนของกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน				
7. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการจัดตั้งเป็นองค์กร ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์				

ชุดที่.....

แบบประเมินศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู
จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำหรับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ)

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 หน้า แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านพื้นที่

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

คำแนะนำ 1. กรุณาตอบคำถามให้ครบทุกข้อตามความคิดเห็นของท่าน

2. กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถามไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เพศ..... อายุ..... สังกัดหน่วยงาน

.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านพื้นที่

1. ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และระบบนิเวศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือมีส่วนประกอบของวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ หรือเอกลักษณ์โดดเด่นที่เป็นจุดเด่น และเป็นแหล่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด

รายละเอียด	จุดเด่น			
	3	2	1	0
1. พืชพรรณ/ป่าตามธรรมชาติ/ป่าชุมชน				
2. สัตว์ป่า/นก				
3. วัฒนธรรมและประเพณี				
4. สมุนไพร/พืชอาหาร/สัตว์อาหาร				
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

2. แหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน จะสามารถสร้าง โอกาสการเรียนรู้ ประสบการณ์และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ในแก่นักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด

รายละเอียด	โอกาสการเรียนรู้			
	3	2	1	0
1. พืชพรรณ/ป่าตามธรรมชาติ/ป่าชุมชน				
2. สัตว์ป่า/นก				
3. วัฒนธรรมและประเพณี				
4 สมุนไพร/พืชอาหาร/สัตว์อาหาร				
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

3. แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีความเป็นธรรมชาติเหมือนเดิมหรือสภาพชีวิตเหมือนเดิมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด (ยกเว้นส่วนที่เป็นชุมชนหรือการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานของชุมชน)

รายละเอียด	ความเป็นธรรมชาติ			
	3	2	1	0
1. พืชพรรณ/ป่าตามธรรมชาติ/ป่าชุมชน				
2. สัตว์ป่า/นก				
3. วัฒนธรรมและประเพณี				
4 สมุนไพร/พืชอาหาร/สัตว์อาหาร				
5. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ

6. ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ ชุมชนมีศักยภาพหรือขีดความสามารถที่จะดำเนินการมากน้อยเพียงใด

รายละเอียด	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. กำหนดเขตหรือแบ่งพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะหรือแบ่งพื้นที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว				
2. จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลกระทบต่อชุมชน				
3. กำหนดกฎระเบียบของชุมชนและนักท่องเที่ยว ในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพื้นที่				
4. กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ในแต่ละวัน				
5. จัดให้มีระบบกำจัดขยะและมลพิษที่มีประสิทธิภาพ				
6. กำหนดให้มีมาตรการประหยัดพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถทำได้อย่างจริงจังในชุมชน				
7. ออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความกลมกลืนกับสภาพดั้งเดิม และเหมาะสมกับระบบนิเวศท้องถิ่น				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0=ไม่มี

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านกิจกรรมและกระบวนการการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการเรียนรู้

7. ชุมชนมีระดับศักยภาพมากน้อยเพียงใดที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

กิจกรรม	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ				
2. พายเรือ/ล่องแพ, เรือ				
3. จักรยานท่องเที่ยว				
4. ส่องสัตว์/ดูนก				
5. ตั้งแคมป์/ พักแรม/ ปิกนิก				
6. โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน				
7. ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

8. ชุมชนมีศักยภาพหรือขีดความสามารถที่จะดำเนินการกำหนดกฎระเบียบในการควบคุมนักท่องเที่ยวในการประกอบกิจกรรม มากน้อยเพียงใด

มาก ปานกลาง น้อย ไม่มีศักยภาพ

9. ชุมชนมีศักยภาพหรือขีดความสามารถที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสามารถสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ				
2. พายเรือ/ล่องแพ, เรือ				
3. จักรยานท่องเที่ยว				
4. ส่องสัตว์/ดูนก				
5. ตั้งแคมป์/ พักแรม/ ปิกนิก				
6. โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน				
7. ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

10. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีศักยภาพที่จะรองรับหรือจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด (หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี)

กิจกรรม	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ				
2. พายเรือ/ล่องแพ, เรือ				
3. จักรยานท่องเที่ยว				
4. ส่องสัตว์/ดูนก				
5. ตั้งแคมป์/ พักแรม/ ปิกนิก				
6. โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน				
7. ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น				

11. ชุมชนมีศักยภาพที่จะออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความเพลิดเพลิน ส่งเสริมการเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ระดับศักยภาพ			
	3	2	1	0
1. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ				
2. พายเรือ/ล่องแพ, เรือ				
3. จั๊กยานท่องเที่ยว				
4. ส่องสัตว์/ดูนก				
5. ตั้งแคมป์/ พักแรม/ ปิกนิก				
6. โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน				
7. ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น				

หมายเหตุ 3=มาก, 2=ปานกลาง, 1=น้อย, 0= ไม่มี

12. ชุมชนมีศักยภาพที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยึดถือความเป็นเอกลักษณ์ ลักษณะโดดเด่นของพื้นที่เป็นพื้นฐานในการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ระดับศักยภาพ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ				
2. พายเรือ/ล่องแพ, เรือ				
3. จั๊กยานท่องเที่ยว				
4. ส่องสัตว์/ดูนก				
5. ตั้งแคมป์/ พักแรม/ ปิกนิก				
6. โฮมสเตย์ และศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน				
7. ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น				

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านองค์กรชุมชน

13. ถ้ามีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในท้องถิ่นของท่าน ระดับศักยภาพในการจัดการได้ด้วยตัวเองในแต่ละข้อต่อไปนี้เป็นอย่างไรร

กิจกรรม	ระดับศักยภาพในการจัดการ			
	3	2	1	0
1. กำหนดกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว				
2. สร้างระบบและวิธีการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้สมาชิกและส่วนรวมอย่างเป็นธรรม				
3. สร้างระบบการคืนผลประโยชน์สู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม/วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน				
4. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนรองรับการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยว				
5. มีผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับของชุมชน				
6. จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว				
7. จัดการและแก้ไขปัญหากระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านอื่นได้				
8. จัดการด้านการตลาด การเงินการบัญชี ระบบนำเที่ยวและติดต่อประสานงานกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวในท้องถิ่นอื่นได้				
9. ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง				
10. มีมีคฤหาสน์ที่ท้องถิ่นที่สามารถพานักท่องเที่ยวชมป่าหรือธรรมชาติในพื้นที่ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างดี				
11. ดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมาตรฐานและให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน				
12. ให้บริการด้านที่พัก อาหาร การต้อนรับ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้				
13. ชุมชนยินดีที่จะจ่ายเงินสมาชิกหรือให้ความร่วมมือในการระดมทุนจากชุมชนเพื่อการดำเนินงานในเบื้องต้น				
14. จัดให้มีสถานที่ที่สามารถให้ข้อมูล เอกสารการท่องเที่ยวเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจแก่นักท่องเที่ยวได้				
15. จัดหาบุคลากรท้องถิ่น สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้				

หมายเหตุ 3=มาก; 2= ปานกลาง; 1=น้อย; 0=ไม่มี